

מגזין הבולאים בישראל

שביל

גליון מס' 79 • חשון תש"ע • נובמבר 2009 • המחיר: 30 ש"ח

"הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

"הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

"הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

"הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

"הוא ידע שאין בחוף
שום מגדלור"

ישראל ISRAEL ישראלי

יפא JAFFA יפא

4.60 שח

התש"ע 2009 אסנת אשל

יום הבולאות
PHILATELY DAY
يوم الطوابع

כנס יום הבולאות ה-23

מלון רנסנס, רחוב הירקון 121, תל-אביב

15 בדצמבר 2009

בתוכנית:

הרשמה וחלוקת דף המזכרת למשתתפים / קפה ועוגה	10:00-9:00
ברכות	10:10-10:00
- מנכ"ל דואר ישראל - מר אבי הוכמן	
- נשיא התאחדות בולאי ישראל - עו"ד אליהו ובר	
טקס הופעת בול יום הבולאות - מגדלורים בארץ ישראל	10:50-10:10
מגדלורים בארץ ישראל - מר משה רימר	
הענקת פרס מעצב הבול היפה לשנת 2008	11:00-10:50
מר ירון רצון - הנפקות 2010	11:30-11:00
גלויות המירב של ישראל - מר נחום שרשבסקי	12:00-11:30
משחק המלחמה (השחמט) - סיפור בולאי - ד"ר יורם לוביאניקר	12:30-12:00
סמינר מלמו - בין תולדות הדואר לתימאטיקה - ד"ר יהושע מגר	13:00-12:30
ארוחת צהרים חגיגית	14:30-13:00
הכרזת תוצאות משאל הבול היפה והחותמת המוצלחת לשנת 2009	14:40-14:30
על הספר החדש בסדרת תולדות הדואר בתקופת המעבר בישראל - מר צבי אלוני	15:10-14:40
מעטפות היום הראשון בתקופה הקלאסית - הדוגמא של בוואריה - עו"ד אלי ובר	16:00-15:10

החניה בחניון כיכר אתרים, ניתן לקנות כרטיס הנחה בכנס.

דמי ההשתתפות: 120 ₪ לחברי התאחדות
200 ₪ לאורחים מהארץ ומחו"ל, שאינם חברים.

דמי ההשתתפות כוללים ארוחת צהרים חגיגית, קפה, שתייה וכיבוד קל.
כל משתתף יקבל דף מזכרת של הכנס, המונפק רק ב-500 עותקים.
במקום תפעל נקודת מכירה של השירות הבולאי. ניתן יהיה להשיג תוויות מס"ד עם אזכור הכנס, חותמת אירוע של הכנס ודף מזכרת מיוחד המונפק ב-500 עותקים.

ההתאחדות תמכור במקום ספרות מקצועית בהנחות גדולות.

ההשתתפות מחייבת הרשמה מוקדמת במשרדי התאחדות

ת.ד. 4523 ת"א 61045, טל' 03-6295547

אין אפשרות להשתתף ללא הרשמה מוקדמת

התאחדות
בולאי
ישראל

גליון מס' 79

חשון תש"ע - נובמבר 2009

מחיר: 30 ש"ח

מנוי שנתי: 100 ש"ח

בהוצאת התאחדות בולאי ישראל
מען המערכת לפניות ולמנויים:

ת"ד 4523, ת"א 61045

טל: 03-6295547

פקס: 03-5259716

E-mail: ipf@netvision.net.il

<http://www.israelphilately.org.il>

מנכ"ל: טיבי יניב

עורך ראשי: משה רימר

עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס

שרדות רוטשילד 109, ת"א

תוכן העניינים

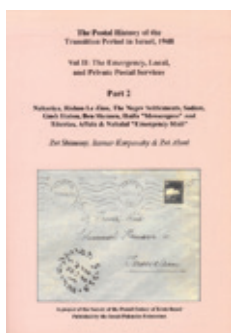
- 4 • הנפקות חדשות בארץ
- 6 • הציפורים - חלק ב'
- מירושלים לסיילם
- 8 • ומְשָׁרוֹן לְשִׁירוֹן
- דואר "הגנה" סודי -
- 12 • ירושלים 1948
- 14 • פעילות בולאית בחו"ל
- 15 • מכסימפיליה בישראל
- 18 • יודאיקה
- 20 • ידיעות מן השבי
- צנזורה במחנות שבויים במלחמת
- 25 • העולם השנייה
- 26 • המימד השלישי
- 28 • דואר מחנה השבויים "בנדו"
- 29 • האיש הזקן ביותר בעולם
- 30 • חותמות דואר ישראל

התאחדות בולאי ישראל מציעה למכירה

ספרות בולאית

“The Postal History of the Transition Period in Israel, 1948”

Vol II: The Emergency, Local, and Private Postal Services

חלק 2 של הספר, הדן בתולדות הדואר של אותם הישבים אשר לא היה להם שרות דואר סדיר בתקופת מלחמת העצמאות, דוגמת נהריה, ראשון לציון, יישובי גוש-עציון ועוד.

החלק הראשון, זה שדן בדואר ירושלים וצפת, יצא לאור לפני כ-5 שנים. ספר נוסף בסדרה (כרך III) “Israel Foreign Postal Links”, יצא לאור בשנת 1991.

ניתן לרכוש את הספר החדש, וכן את

שני הספרים הנוספים שכבר הופיעו, בהזמנה בדואר או ישירות במשרד התאחדות בולאי ישראל:

כרך II חלק 2 - 220 ₪, כרך II חלק 1 - 200 ₪, כרך III - 100 ₪.
20 ₪ הנחה לכל ספר יינתנו לכל הקונה, בנוסף לספר החדש, גם אחד או שניים מהספרים הנוספים.

Fakes, Forgeries, Experts

אסופת מאמרים שנתית עם תיאור מקרי זיוף/תיקון שינוי. כל כרך בצבע, פורמט גדול, כריכה רכה, בין 140 ל-190 עמודים. בהוצאת אגודת האקספרטים, מחיר כל כרך במקור 50 אירו (265 ₪). מחיר שלנו 220 ₪, **לחברי הב.י. 160 ₪ בלבד.**

כרך 11 (אפריל 2008) כרך 4 (מאי 2001)
כרך 5 (מאי 2002) כרך 1 (אוק' 1998) נותר עותק אחד למכירה

קטלוג בולי ישראל 1948-2008

עורך משה רימר, הוצאת התאחדות בולאי ישראל
60 ₪, 55 ₪ לחברי התאחדות.

הגדה בולאית לפסח

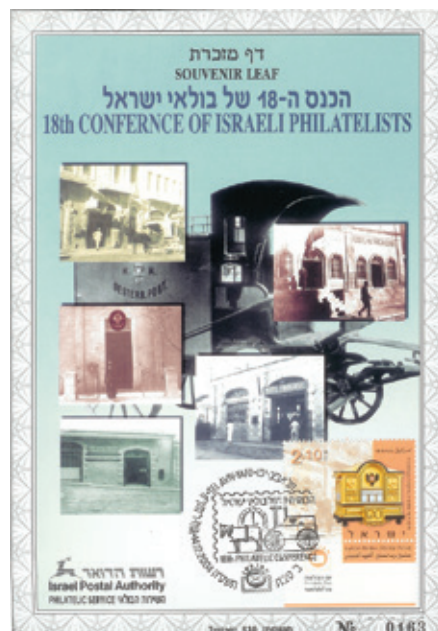
מאת משה רימר
מחיר לעידוד הבולאות 40 ₪, **לחברי התאחדות 35 ₪.**

מנוי לעיתון “שובל - מגזין הבולאים בישראל”

(6 חוברות) 100 ₪
(חברי התאחדות מקבלים את העיתון במסגרת תנאי החברות)

דפי מזכרת

מחיר מחיר לקהל הרחב	ההתאחדות	דף המזכרת
40	45	תערוכת ירושלים 3000
	אזל	תערוכת אשקלון 98
40	45	כנס 13 (1999)
40	45	תערוכת ב"ש 2000
55	60	תערוכת ירושלים 2001
55	60	כנס 16
55	60	כנס 17
55	60	תערוכת תלאבול 2004
55	60	כנס 18
	אזל	כנס 19
55	60	תערוכת ירושלים 2006
55	60	כנס 20
55	60	כנס 21
55	60	תערוכת ישראל 2008
55	60	כנס 22 (2008)

התשלום במזומן, בהמחאות אישיות או המחאות דואר
(מצטערים - אין אפשרות תשלום בכרטיסי אשראי)

המוטב להמחאות: התאחדות בולאי ישראל.

דמי משלוח לפריט בודד עד משקל 500 גר' 5 ש"ח (רשום 10 ₪).
פריטים נוספים - תוספת 5 ₪ לכל 500 גר' נוספים.
הזמנות בדואר לה.ב.י. - ת.ד. 4523 ת"א 61045.

26/11/2009

LIGHTHOUSES IN ISRAEL

מגדלורים בישראל

2.30	9.20	9.20	9.20	4.60 ש"ח	2038
3.40	13.40	13.40	13.40	6.70 ש"ח	2039
4.40	17.60	17.60	17.60	8.80 ש"ח	2040
10.10	40.20	40.20	40.20	סידרה	
		42.20		מי"ר	

עדכון קטלוג בולי ישראל

בקטלוג מופיעות העמודות הבאות: מספר קטלוג, ערך נקוב, ארבעה מחירים לפי מצב הבול (לא חתום עם שובל, חתום עם שובל, לא חתום בלי שובל, חתום בלי שובל).

26/11/2009

התיאטרון היידי, הנפקה משותפת ישראל-רומניה
THE YIDDISH THEATRE

2.30	9.20	9.20	9.20	4.60 ש"ח	2033
		11.20			מי"ר

26/11/2009

תוויות ביול

סימה 8/9/2009

עית ניצי

6.00	1.60 ש"ח	46 תב
------	----------	-------

סימה 26/11/2009

חג המולד

6.00	1.60 ש"ח	47 תב
------	----------	-------

MARITIME ARCHEOLOGY

ארכיאולוגיה ימית בישראל

1.20	4.80	4.80	4.80	2.40 ש"ח	2034
1.20	4.80	4.80	4.80	2.40 ש"ח	2035
1.80	7.20	7.20	7.20	3.60 ש"ח	2036
2.50	10.00	10.00	10.00	5.00 ש"ח	2037
6.70	26.80	26.80	26.80	סידרה	
		28.80		מי"ר	

מבט להנפקת ינואר 2010

יובל לארגון ליונס ישראל

150 שנה לארגון אליאנס (כל ישראל חברים)

הציפור הלאומית (שלושת הבולים יונפקו בגיליון חריג של תשעה בולים)

יום הזיכרון הבין-לאומי להנצחת קורבנות השואה (יונפק בגיליון מיוחד עם שוליים רחבים ומעוטרים)

הציפורים - חלק ב'

התוויות הפרטניות

בנוסף לתווית הכללית ינפיק השירות הבולאי ארבע פעמים במהלך שנת 2010 תווית מיוחדת, שתוקדש לציפור מסוימת. כל אחת מתוויות אלו יותקנו באחת ממכונות הביול ברחבי הארץ. בשנת 2010 יוקדשו התוויות לעופות מים. את הציפורים צייר טוביה קורץ, והתווית עוצבה בידי רונן גולדברג. התווית הראשונה בסדרה תונפק ביום 27 בינואר 2010, ותציג את דמותה של שחפית הים.

התווית השנייה תונפק בחודש אפריל 2010, ובה יוצג פלמינגו חולף בתעופה מעל חוף אילת.

דמותו של השחף העיטי תופיע על התווית שתונפק בחודש יוני 2010.

התווית הרביעית והאחרונה לשנת 2010 תונפק בחודש ספטמבר, והיא תציג את השלדג הגמדי צד את מזונו באחת מבריכות החורף הסמוכות למכון ויצמן ברחובות.

בשנת 2010 ימשיך השירות הבולאי בהנפקת תוויות ביול בנושא ציפורים. בשנת 2009 הוקדשו התוויות לעופות דורסים, והציגו את הנשר, הבז, החוויאי והעיט, בשנת 2010 תוקדש סדרת התוויות לעופות מים. כפי שדווח בעבר, בכוונת השירות הבולאי להסדיר את נושא תוויות הביול המונפקות במכונות הביול האוטומטיות, ולהגיע עם הזמן למצב בו בכל מכונות הביול נמכרות תוויות בעלות נושא משותף, שיוחלף מידי מספר שנים. כזכור, כוללת תוכנית ההנפקה תוויות ביול משני טיפוסים.

העיצוב הסטנדרטי

הטיפוס הראשון מותקן כסטנדרט במכונות הביול בכל רחבי הארץ. בשנת 2009 שימשה לצורך כך תווית בצבע כחול המתארת להקת ציפורים לא מזוהות כשהיא ממריאה עם שחר לעבר הרקיע. בשנת 2010 תוחלף התווית הכחולה בתווית בצבע כתום, המתארת את להקת הציפורים העושה את דרכה לעבר השקיעה למנוחת הלילה. שתי התוויות עוצבו על ידי דויד בן הדור.

תוויות הביול עוצבו ברמה גבוהה מאוד, תוך מתן תשומת לב מרובה גם לחותמות ולמעטפות היום הראשון המלוות את ההנפקה. מגמה זו ממשיכה גם בתוויות המתוכננות לשנת 2010.

בחודש ספטמבר 2009 הנפיק השירות הבולאי דף מזכרת מיוחד בו רוכזו כל חמש תוויות הציפורים שהונפקו בשנה זו. דף המזכרת עוצב בצורה חריגה, במתכונת של קפיל, כשבצידו הפנימי הודבקה כל סדרת תוויות הציפורים של שנת 2009.

גלויות מירב חדשות

ביום ההופעה של סדרת בולי מגדלורים בארץ ישראל ינפיק השירות הבולאי שלוש גלויות מירב חדשות. הגלויות מציגות כל אחת את הסביבה בה ניצב המגדלור, וכיצד הוא נראה כיום. במיוחד לגבי מגדלור תל אביב בולט ההבדל בין מראהו המוזנח של המגדלור, ובין צורתו בעת ההקמה.

שלוש מעטפות מבוילות חדשות

ביום ראשון, 9 באוגוסט 2009, הנפיק השירות הבולאי שתי מעטפות הדפס חדשות.

מעטפת הדפס "דואר 24 - עם חלון":

מעטפה בגודל 23 x 11 ס"מ, בצבע לבן, "עם חלון", ועליה סימני שירות "דואר 24". על המעטפה הודפס בול ה"אקוויליגיה". מחיר המעטפה 3.00 ₪.

מעטפת הדפס לדואר חריג עד 200 גרם:

מעטפה בגודל 18 x 25 ס"מ, בצבע חום. על המעטפה הודפס בול "יפעה". מחיר המעטפה 2.40 ₪.

ביום ראשון, 6 בספטמבר 2009, הנפיק השירות הבולאי מעטפת הדפס "דואר 24".

מעטפת הדפס "דואר 24":

מעטפה בגודל 23 x 11 ס"מ, בצבע לבן, ועליה סימני שירות "דואר 24". על המעטפה הודפס בול ה"אקוויליגיה". מחיר המעטפה 3.00 ₪.

מירוּשלים לסיילם ומְשָׁרוֹן לְשִׁירוֹן

מסע בעקבות חותמות הדואר האמריקאיות בעלות השם מן התנ"ך

מאת: פרופ' אברהם בלום

מבוא

בארצות הברית יש יותר מקומות עם שם שנלקח מן התנ"ך מכל יתר מדינות העולם ביחד. למרות זאת, יישוב וסניף דואר בשם "ירושלים" קיים רק בשתי מדינות, ארקנסו ואוהיו.

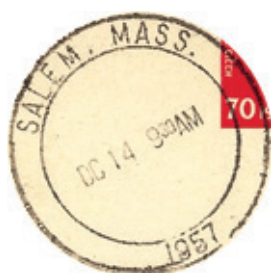
לעומת מיעוט היישובים הנקראים בשם ירושלים, יש 21 מקומות עם סניף דואר הנקראים בשם **סיילם** (Salem), כלומר "שלם".

סיילם הוא שם המקום הנפוץ ביותר בארה"ב, והוא נמצא גם בין עשרת השמות הנפוצים ביותר כסניפי דואר. למעשה יש יותר מקומות שבשםם כלול השם סיילם, וכדי למנוע בלבול, קיבלו יישובים אלה קידומת דוגמת East, South, West, North, New לפני "סיילם" או סיומת דוגמת ב-Salemburg. בארצות הברית יש 15 מקומות בשם סיילם עם תוספות כאלה. ליישובים אלה יש או היה סניף דואר. ליישובים אלו מתווספים הרבה כפרים קטנים בשם "סיילם", שאין להם סניף דואר. הנהלת הדואר האמריקאית אינה מרשה לשני מקומות במדינה אחת לשאת אותו שם, אך כל עוד שב-county אחד אין שני מקומות באותו שם, המדינות מרשות זאת. בשיא היו בארצות הברית 61 מקומות בשם סיילם או ירושלים, רבים מהם קטנים מאוד ומעולם לא היה להם סניף דואר. במחקר הנוכחי אני מתייחס רק ליישובים מוכרים שבהם פועל או פעל סניף דואר הנקרא על שם המקום התנ"כי.

אין זה מקרי שהמתיישבים הנוצרים העדיפו את השם סיילם על ירושלים. השם שלם מופיע בפעם הראשונה בספר בראשית (14:18), בתיאור המפגש בין אברהם ומלכיצדק "מלך שלם... והוא כהן לאל עליון". מלכיצדק קיבל את פניו של אברהם אבינו בלחם ויין וברך אותו. לפי המסורת (למשל אונקלוס) ולפי

Winston-Salem בקרוליינה הצפונית ←
סיילם באינדיאנה ← סיילם באילינוי ← ניו
סיילם בטקסס.

יישובי סיילם עם "סיפור"

סיילם במסצ'וסטס - עיר המכשפות

סיילם במסצ'וסטס נוסדה ב-1626 על ידי פורטינים שבאו מאנגליה. כעבור שלוש שנים קיבל המקום את שמו התנ"כי - הסיילם הראשונה באמריקה. עם הזמן יצאו מסיילם מסצ'וסטס שמונה קבוצות של חלוצים

מכתבי תל עמרנה, שלם היא ירושלים. בברית החדשה יש למלכיצדק מעמד מיוחד כמעין מבשר של ישוע הנוצרי. זאת כנראה הסיבה מדוע המהגרים העדיפו להשתמש בשם שלם על ירושלים - שהן כאמור אותה עיר.

נדידת השם סיילם מערבה

כאשר בדקתי כמה יישובים בשם סיילם קיבלו את שמם "ישר" מן התנ"ך וכמה נקראו על שם המקום שממנו באו המתיישבים, הופתעתי. התוצאה הייתה 10:18 לטובת הנצחת מקום המוצא או הנצחת אדם שהתושבים ביקשו לכבד (היו גם מקומות שלגביהם נשכחה הסיבה להענקת השם סיילם). כאשר מציבים על מפת ארצות הברית את כל המקומות בשם סיילם, שיש להם סניף דואר, ומסמנים בחץ את הקשר בין יישוב המוצא עם יישוב המטרה, (אם ידוע על קשר כזה) מקבלים תמונה בה בולט שכל החצים פונים מערבה, בכיוון "כיבוש המערב".

S = Salem,
N = New,
No = North,
E = East,
SS = South,
W = West,
LNS = Lincoln's New
Salem

אל אזורי ספר חדשים. חלוצים מסיילם מסצ'וסטס הגיעו עד יוטה ואורגון. אבל פרסומה של סיילם הראשונה, במסצ'וסטס, בא לה ממשפטי המכשפות שנהלו שם. בשנת 1692 נידונו 19 נשים וגברים למוות

בכמה מקרים אפשר לעקוב אחרי נדידת השם סיילם בכמה שלבים, למשל:
Winston-Salem בקרוליינה הצפונית ←
סיילם באינדיאנה ← סיילם באילינוי ← ניו
סיילם בטקסס.

ב-1832 ניסה (ללא הצלחה) להיבחר לבית הנבחרים של אילינוי. בניסיון השני, כעבור שנתיים, הוא הצליח. אחרי שממשלת ארצות הברית שחזרה את המבנים של ניו-סיילם, הפך המקום לפארק היסטורי "ניו-סיילם של לינקולן". מדי שנה מבקרים שם יותר מחצי מיליון מבקרים.

סיילם ביוטה - לכבוד מקום המוצא של הבונה של מערכת השקיה

החלוצים שהגיעו ב-1856 ליוטה, מצאו מעיין ובנו סכר, כדי לאפשר חקלאות בשלחין. אבל התנאים היו קשים, הסכר לא החזיק מעמד והמתיישבים נאלצו לעזוב את המקום. כעבור כמה זמן באו מתיישבים אחרים. ביניהם היה Lyman Curtis מסיילם מסצ'וסטס עם ארבעה בניו. קרטיס יצר מערכת ההשקיה, שכללה תעלת מים באורך 12 קילומטר. הוא עבד עליה במשך שנתיים וחצי. תושבי המקום החליטו כאות להערכה לקרוא ליישוב החדש סיילם, המקום שממנו בא קרטיס. במקרה זה לא הנציחו את המקום ממנו באו רוב המתיישבים, אלא את המקום ממנו בא אדם בודד שרצו לכבד. בכל זאת מדובר בהעתקת שם של מקום תנ"כי קודם (סיילם במסצ'וסטס) למקום חדש.

יישובים תנ"כיים בתקופת ה"התעוררות הגדולה"

מדינות ניו-אינגלנד שיחקו תפקיד מרכזי בקולוניזציה של ארצות הברית לעתיד. על מפת ארצות הברית מדינות ניו-אינגלנד כה קטנות, שקשה להראות מה התרחש שם בזמן "ההתעוררות (הדתית) הגדולה" בשנות ה-1730 וה-1740. לכן הצבתי על מפת ניו-אינגלנד חמישה מקומות בעלי שם תנ"כי, שנוסדו באותה תקופה - *גושן, חברון, כנען, לבנון ושרון*. רוב היישובים הוותיקים נמצאים במסצ'וסטס וקונטיקט. החצים במפה מחברים את היישובים התנכיים הוותיקים עם היישובים שהוקמו על ידי צאצאים שבאו

(2) כאשר המתיישבים רצו לקרוא לכפר קטן, שהוקם ב-1829 במחוז Menard - גם הוא באילינוי - בשם סיילם, התברר להם שכבר קיים באילינוי יישוב ודואר בשם זה. לכן קראו לכפר שלהם **סיילם החדשה (New Salem)**. הכפר, שבו גרו כ-25 משפחות, החזיק מעמד פחות מעשור. הוא היה נשכח לגמרי, אלמלא אברהם לינקולן (מאוחר יותר הנשיא ה-16 של ארצות הברית) שגר שם במשך כמה שנים.

(3) לכבודו של לינקולן שחזרה הממשלה האמריקאית בשנות השפל, שקדמו למלחמת העולם השנייה, את הכפר, כפי שהיה בזמן שלינקולן גר שם, וקראו לו **"ניו-סיילם של לינקולן"**.

(4) אחרי שניו-סיילם התפרקה, השתחרר השם והוא אומץ ב-1853 על ידי קבוצה שהתיישבה במחוז Pike. בכפר ניו-סיילם (החדשה) גרים כעת בסך הכול 136 אנשים. יש בו עדיין סניף דואר, המשרת גם את המועצה האזורית (township) ניו-סיילם על 675 התושבים.

(5) ב-1830 באה קבוצת מתיישבים מסיילם בקרוליינה הצפונית למקום שנקרא היום **סיילם המערבית (West Salem)** - למרות שהיישוב נמצא **בגבול המזרחי** של אילינוי. הם נתנו לכפר את השם **סיילם המערבית**, כי הוא מערבית מסיילם בקרוליינה הצפונית, שממנה באו.

"סיילם החדשה של לינקולן" באילינוי

כאמור, New Salem, Illinois נוסדה בשנת 1829. הכפר התחיל לגדול, אבל כאשר התקווה להיות לבירת המחוז לא התממשה, דעך הכפר וב-1840 הוא נעזב. לינקולן בא לניו-סיילם ב-1831 כשהיה בן 22, ונשאר שם שש שנים. הוא עבד כחנווני, השתתף כסרן במלחמה נגד הכנופיה של "הנץ השחור", עבד כמודד, כמנהל השלישי ואחרון של הדואר - ועסק בעוד כל מיני עבודות מזדמנות. באותו זמן התכונן לינקולן לקראת הבחירות כעורך דין.

בתלייה, על ידי בית המשפט המקומי, לאחר שהורשעו במעשי מאגיה שחורה וכישוף. מאות אחרים, שלא הורשעו, שהו לעתים זמן ממושך בכלא, לאחר שנחשדו כעוסקים בכישוף. לאחר מספר חודשים החלו לעלות ספקות בדבר העובדה כי דווקא בעיירה סיילם קיים מספר כה גדול של אנשים העוסקים בכישוף - ובניהם הכומר, שגם הוא הוצא להורג. מושל מסצ'וסטס פיזר את בית הדין, אבל רק ב-1711 זכו הקורבנות שנשארו בחיים יורשי המוצאים להורג לפיצויים.

?Melas IX Salem

סיילם בדקוטה הדרומית היא אחת משמונה המקומות שנקראו על שם סיילם במסצ'וסטס. כאשר אנשים התבלבלו בין Salem לבין Salena, החליטו אנשי סיילם לקרוא ליישוב Melas (Salem בקריאה מימין לשמאל). כאשר Salena הפסיקה להתקיים, חזרו לשם התנ"כי המקורי. זה לא המקרה היחיד, שהפכו שם של מקום או של סניף דואר וקראו את השם מהסוף להתחלה. כך נהגו גם ב-Pekin במרילנד, שהפכה ל-Nikep, כדי להבדילה מפקין באינדיאנה. לפחות בשני מיקרים, שבהם רצו לקרוא סניף דואר אחר מנהל הדואר הראשון, והנהלת הדואר בווינגטון לא אשרה את השם המוצע, הפכו את סדר האותיות. כך שינו באלבאמה את שם המשפחה Palmer ל-Remlap, ובמיסיסיפי הפך Colbert ל-Treblac. השמות המוזרים התקבלו על ידי הנהלת הדואר, שלא שמה לב להתחכמות.

מדוע סיילם המערבית היא הכי מזרחית?

באילינוי יש (או היו) לא פחות מחמישה מקומות בעלי סניף דואר, שבשםם כלול "סיילם".

(1) **סיילם הראשונה** נוסדה ב-1823 על ידי אנשים שבאו מסיילם באינדיאנה. סיילם אילינוי משמשת עד היום כעיר המחוז של Marion County, עם כ-7,900 תושבים.

השנייה מלמטה). בשתי השורה העליונות נמצאים יישובים מן "הדור השלישי והרביעי" שנוסדו בדרך למערב.

נשאלת השאלה: מה הקשה על התפשטות ההתיישבות לכיוון צפון? כאשר מהגרים מאנגליה התחילו להצפין בעמק קונטיקט, בתחילת המאה ה-18, הם נתקלו בהתנגדות הילידים והצרפתים אשר פגעו בבתיים, בגידולים ואף במתיישבים עצמם. כמו כן, לא היה ברור, איזה ממשלה קולוניאלית יכולה למכור להם זכויות על האדמה. הבעיה החמירה, כאשר הילידים והנכדים הרבים של המתיישבים "מהדור הראשון" גדלו ולא נשאר ליורשים מספיק אדמה שיכולה לפרנס כמה משפחות. ב-1756 התחילה מלחמה שבע השנים בין הבריטים לבין הצרפתים והאינדיאנים, בני בריתם. המלחמה הסתיימה אחרי כיבוש קוֹנְקְק על ידי הבריטים וכריתת חוזה פריס, שבו הצרפתים העבירו לבריטים את קנדה. עכשיו כבר לא עמד שום דבר נגד "כיבוש הצפון".

בתי דואר הראשונים

עם התפשטות ההתיישבות גדל גם הצורך לתקשורת בין היישובים המרוחקים זה מזה. אומנם כבר ב-1639 נפתח בית הדואר הראשון באמריקה - בבוסטון, אבל במאה שנים הבאות נפתחו רק עוד שני בתי דואר: אַנַפּוֹלִיס מְרִילַנְד (ב-1727) וויליאמסבורג וירג'יניה (ב-1738). היישובים 'התנ"כיים' הראשונים שזכו בבית דואר היו **גושן ניו-יורק** ו**בית-לחם פניסלביה** (שניהם ב-1792).

הגיע **לכנען במדינת ניו יורק** כבר ב-1750, אבל הקבוצה הראשית באה רק ב-1760. איזה תאריך קובע? בניו-המפשייר היה ב-1768 כפר שקראו לו Sliptown, כי המודדים שכחו לשים אותו על המפה. רק בשנת 1791 הוכר המקום רשמית ככפר בשם **שרון**, אחר שרון בקונטיקט.

נמצאו הבדלים גדולים בזמן שעבר מקבלת הזכות להתיישב עד להכרה היישוב כיחידה מוניציפאלית. במקרה של **סיילם במסצ'וסטס** זה הלך מהר מאוד: הישוב נוסד ב-1626 בשם Naumkeag, שנה לאחר מכן קיבלו המתיישבים צ'רטר וב-1628 באה קבוצה של ששים מתיישבים. ב-1629 כבר קיבלו הכרה רשמית, ובהזדמנות זו שינו את שם המקום לסיילם.

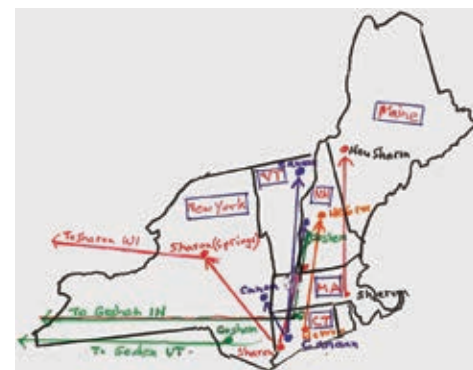
לא פחות משמונה יישובים בארצות הברית זכו בשם סיילם, אחר סיילם במסצ'וסטס, כאות להנצחת שם המקום שממנו באו.

בסיילם בקונטיקט הכול לקח הרבה יותר זמן. את הזכויות על הקרקע קיבלו המתיישבים כבר ב-1664, אבל את השם סיילם אימצו רק ב-1725, וגם אחר כך עברו כמעט 100 שנים נוספות עד שזכו ב-1819 להכרה כיישוב מן המניין.

בלוח המצורף ניתן לראות שעם כל הבעיות המשפיעות על קביעת התאריך של ייסוד היישובים, בולט ההפרש הגדול - בדרך כלל דור אחד או יותר - ביו שנת הייסוד של יישובי המוצא (בשורה התחתונה) לבין השנה בה נוסד יישוב הנושא שם תנ"כי זהה, לרוב בשליש האחרון של המאה ה-18 (בשורה

מיישובים אלה, וקראו למקום היישוב החדש אחר היישוב שממנו באו.

נזכרתי בפרק המפואר בהיסטוריה של ארה"ב, המוכר בדרך כלל תחת השם "כיבוש המערב". לכן ציפיתי שמקומות ההתיישבות החדשים יימצאו יותר מערבה ממקום מוצאם. להפתעתי, רוב החיצים מראים צפונה ולא מערבה (כפי ששערתיו). לכן בדקתי מתי נוסדו המקומות השונים.

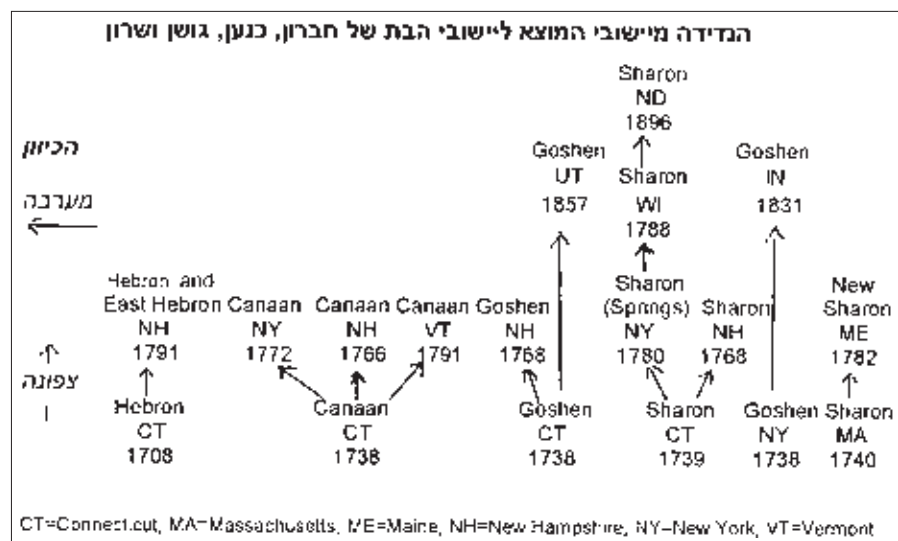
מתי נוסד יישוב?

קביעת תאריך הייסוד של יישוב, במיוחד בארצות הברית, מאוד בעייתית, וזאת מכמה סיבות. במקרים רבים לא נשארו מסמכים, ואלה שקיימים מתייחסים לשלבים שונים של ייסוד יישוב:

1. מתי שהאנשים הלבנים הראשונים הגיעו לאזור.
2. מתי שהמודדים הכינו מפה לקראת מכירת השטח.
3. מתי שהמתיישבים קיבלו את זכות להתיישב (deed, charter, granting a right).
4. מתי שהמתיישבים הראשונים הגיעו.
5. מתי שהקבוצה העיקרית של מתיישבים הגיעה.
6. מתי שנתנו ליישוב את שמו התנ"כי.
7. מתי שהכפר או המועצה האזורית קיבלו מעמד רשמי (incorporation).

לעיתים, המקום היה מוכר קודם כ-parish - לרוב מושג כנסייתי לאזור, לפני ההכרה כיחידה אדמיניסטרטיבית. כאשר צפון אמריקה עוד הייתה קולוניאלית, לא הבדילו בין דת ומדינה, והחוק הקולוניאלי חייב את כל האנשים להשתתף ביום ראשון בתפילה בכנסייה.

נדיר שכל הנתונים האלה ידועים לגבי יישוב מסוים. לכן יתכנו אי-התאמות בהשוואה בין מקורות שונים. כך, למשל, מתיישב ראשון

מדוע היו השמות כנען, גושן ושרון כה נפוצים?

סוחרי הקרקעות, שרצו למכור ל"עולים החדשים" הדתיים חלקות אדמה להתיישבות, נתנו לכפרים שמות של אזורים תנ"כיים המתוארים במקרא כפוריים מאוד: כנען, גושן ושרון. המתיישבים שהכירו את התנ"ך היטב, ציפו לארץ זבת חלב ודבש.

משרון בקונטיקט עד שרונוויל בדקוטה הצפונית

המפה מראה את הדרך שבה הגיעה שרון כשם של מקום, בכמה שלבים, מניו-אינגלנד לדקוטה הצפונית.

שרון קונטיקט נוסדה ב-1739 על-ידי מיסיונרים מורביים, בזמן שהאזור עוד נחשב "אזור ההרים הצפון-מערביים הרחוקים".

ב-1780, עוד בזמן במלחמת העצמאות של ארה"ב, התיישבו יוצאי שרון קונטיקט במדינת ניו יורק, ליד מעיין עם מינרלים מבריאיים. תחילה שם המקום היה ניו-דורלח, אחרי מקום בגרמניה שממנו באה קבוצת מתיישבים אחרת, אך ב-1797 קיבל היישוב את השם **שרון ניו יורק**.

ב-1871 נפרד הרובע שבו נמצא הספא המפורסם משרון ובחר בשם **שרון ספרינגס** (Sharon Springs).

ב-1788 עברה קבוצת של מתיישבים משרון ניו יורק ל**שרון ויסקונסין**. בשלב הזה של הסיפור אנו נתקלים בהתנגשות בין תאריכים היסטוריים. הסבת השם ניו-דורלח לשרון ניו יורק הייתה רק ב-1797, דהיינו **אחרי** ייסוד שרון וויסקונסין. ייתכן שגם שרון וויסקונסין קיבלה את שמה יותר מאוחר, מקבוצה של יוצאי שרון ניו יורק.

כמעט מאה שנה אחרי ייסוד שרון וויסקונסין יצאו גם ממנה חלוצים בכיוון צפון מערב ולקחו אתם את שם הכפר שממנו באו ל**שרון בדקוטה הצפונית**. בכפר זה גרים היום בקושי 90 נפשות.

Sharon Springs ו"בעיית היהודים"

מבין כל המקומות התנ"כיים בכתבה זו יש רק לשרון ספרינגס ניו יורק קשר בולט ליהודים. בתקציר תולדות הספא, באתר של לשכת המסחר המקומית, מצאתי את

התיאורים הבאים: "בחלק השני של המאה ה-19 היו בשרון ספרינגס מעל 60 בתי מלון ובתים שהשכירו חדרים, ובהם מעל 10,000 מבקרים כל קיץ. בתחילת המאה ה-20, הקבוצות הנוצריות המקומיות היו כבר מרוחקות מהלקוחות הקיימים. ההפרדה גדלה עם הכניסה של מבקרים אירופאים, בעיקר אלה של המסורת היהודאית ("tradition" "Judaic"). בהמשך כתוב: "היום שרון ספרינגס ממשיך לפעול כספא של מים מינרליים, עם ציבור לקוחות המורכב בעיקר מיהודים חסידיים ורוסיים". לא בחינם נקרא האזור, הנמצא בהרי הקטסקייל גם בשם "חגורת הבורשט".

הוויקיפדיה מתייחסת לאנטישמיות בשרון ספרינגס בצורה שונה: "משפחות יהודים עשירים ממוצא גרמני, שבגלל דעות קדומות של אותה תקופה לא אהבו לראותם בסרטוגה [ספא אחר], עשו את שרון ספרינגס למקלט שלהם. אחרי מלחמת העולם השנייה קיבלה שרון ספרינגס תנופה שנייה, כאשר ממשלת גרמניה המערבית שילמה לניצולי השואה טיפול רפואי בספא".

תודה על תרומת בולים לנוער

- לד"ר צבי שמעוני, מירושלים
- למיקי קאופמן, מתל-אביב
- לבן אבישי מנחם, מרמת פינקס
- לאורי עץ חיים, מקיבוץ עין חרוד מאוחד
- לרם רן, מבאר-שבע
- למוטי קרמנר, מחיפה
- לחברי אגודת בולאי רחובות
- לתום הפולוביץ, ממושב בני-ציון
- לצבי איטלסון, מתל-אביב
- למשה קול-קלמן, מקיבוץ להב
- ליוסף לוי, מירושלים
- למשה בורשטיין, מירושלים
- למשה כהן, לזכרו של יחיאל כהן ז"ל
- לאלכס סדובסקי, מרעננה

דואר "הגנה" סודי – ירושלים 1948

בתקופת המאבק על הקמת המדינה נדרשו דרכים יצירתיות כדי לשמור על קשר

מאת: אהוד יונגווירט וצבי אלוני

מבוא

השימוש בכתובות כיסוי ובסוכני שילוח בכדי לשלוח ולקבל דואר המיועד לחלוקה במקומות אחרים ידוע ומתועד היטב בתולדות הדואר משחר ימי ההיסטוריה הטרומ בולאית ועד לימינו אלה. השימוש בסוכני דואר ומשלחים נעשה בדרך כלל כאשר אין אפשרות להיעזר בשרותי הדואר הרגילים והמקובלים, או כשאלה אינם קיימים, ויש צורך במתווך בכדי לאסוף או לשלוח דואר.

דוגמה לכך היא המקרה של הכתובת "ת.ד. 506 ליסבון", אשר הייתה בשימוש ע"י המשרד הבריטי "תומס קוק" בזמן מלחמת העולם השנייה, ואפשרה משלוח וקבלה של דואר שמקורו באירופה הכבושה ע"י הנאצים, או מיועד אליה.

דוגמאות נוספות הן הכתובות אשר שימשו את תושביהם הפלסטינים של השטחים, שנכבשו ע"י ישראל במלחמת ששת הימים, בכדי לתקשר עם קרוביהם במדינות ערב איתם לא היו לישראל קשרי דואר.

ככל המקרים האלה, הכתובת שעל המעטפה היא זו אשר מספרת את הסיפור.

העברת דואר החיילים אל ירושלים הנצורה

בתקופת מלחמת העצמאות הוקמו מספר גופים אזרחיים התנדבותיים, אשר שמו להם למטרה לדאוג לצרכי החיילים שבשטח. אחד הצרכים הבסיסיים היה שמירה על קשר מכתבים עם המשפחות שבעורף.

ארגונים אלו דאגו לאיסוף, קבלה ומשלוח של דברי דואר במקומות שבהם הדואר לא פעל כשורה או לא היו נגישים לדואר לחלוטין. הטיפול התייחס הן לדברי דואר ששלחו חיילים לבני משפחותיהם, והן בדברי דואר שנשלחו אל החיילים.

כאשר הוטל המצור על ירושלים, ושירותי הדואר אל העיר הנצורה חדלו לפעול, נותק גם הקשר בין החיילים ששרתו בירושלים ובין בני משפחותיהם בשאר חלקי הארץ. בתוך זמן קצר החלו להגיע אל משפחות החיילים שמועות, שניתן לשלוח דואר לירושלים בדרך עקיפה, וכי מכתבים שנשלחו לכתובות מסוימות בתל אביב, מועברים משם אל החייל בירושלים.

שני ארגונים אשר יש לנו מידע מועט על פעילותם בתקופת המצור על ירושלים היו: "סעד – הוועד היישובי למען המגויס – בית הדר, דרך פתח תקווה תל אביב", המכונה ע"י אספני התקופה כ-"חדר 305 בית הדר", והכתובת השנייה הייתה "תל אביב, התחנה המרכזית, קומה ב', חדר מס' 5".

מסתבר שמכתבים שנשלחו לכתובות אלה הוטסו לירושלים הנצורה בדרך זו או אחרת. המכתבים המעטים אשר שרדו מאותה תקופה,

מספרים לנו את סיפורם של אותם ארגונים אשר ניסו לשמור על קשר מכתבים תקין בין החיילים בחזית ומשפחותיהם.

הטיפול בדואר החיילים בתוך ירושלים

סיפור מעניין במיוחד עולה מעיון במספר מכתבים אשר נשלחו לחיילי "חטיבת עציוני" של ה"הגנה", אשר היו מוצבים באזור ירושלים. מכתבים אלה ממוענים לכתובות מסוימות בירושלים עצמה.

ה"הגנה" התכוננה לזמן בו תהפוך להיות הכוח הצבאי של מדינת ישראל, כשזו תקום, אולם בינתיים, בתקופת המנדט הבריטי, הייתה ה"הגנה" גוף מחתרתי, בלתי חוקי, ובעל מערכת דואר מאד מוגבלת. כתוצאה מכך חייבים היו מפקדי החטיבה לוודא שכל הדואר ישלח בצורה שלא תסגיר את מקורו ויעדו לבריטים, ודרכם לערבים.

השיטה למשלוח דואר לחיילי גדוד "מוריה" וגדוד "מכמש" של "חטיבת עציוני" הייתה פשוטה למדי. אלו מבין החיילים אשר הגיעו מערים אחרות לשרת בירושלים (וכאלה לא היו רבים באותה עת), מסרו לבני משפחותיהם את הכתובות האזרחיות של מפקדי היחידות, אשר היו תושבי ירושלים. בני המשפחה כתבו על המעטפה, בנוסף לשמו וכתובתו של המפקד, את שם החיל שאליו מיועד היה המכתב, ואת שם הקוד של המחלקה בה שירת החייל בתוך היחידה.

הליך זה של משלוח דואר החל כנראה בסוף שנת 1947, עם הקמת "חטיבת עציוני" והפיכתה לאחראית על אזור ירושלים. לצערנו אין בידנו מכתבים לאותן כתובות מתקופת המנדט, ואולי מישהו מקוראינו ימצא מכתב כזה.

חלוקת המכתבים

שני המכתבים המובאים במאמר זה הגיעו לירושלים רק אחרי הסרת המצור, באמצע חודש יוני 1948. אהוד יונגווירט, ששירת אז כחייל בגדוד "מוריה" בירושלים, אסף מכתבים כאלה ממספר כתובות בירושלים לשם חלוקתם לחיילי הגדודים השונים.

כדי להבין את המידע המופיע על המעטפות, חשוב להכיר את זהותם של האנשים אליהם נשלחו המכתבים, ואת מילות הקוד בהן נעשה שימוש:

גדוד "מכמש" של ה"הגנה" באזור ירושלים

ישורון שיף – היה מפקד גדוד "מכמש".

יואש – שם הקוד של מחלקה ג' בגדוד "מכמש".

גדוד "מוריה" של ה"הגנה" באזור ירושלים

חיים הלברייך – היה מפקד מחלקה בגדוד "מוריה".

יובל – שם הקוד של מחלקה ד' בגדוד "מוריה".

מכתב מחיפה, אשר נשלח בתקופת מנהלת העם 12 מאי 1948. ממוען לחיל "הגנה" בירושלים, יעקב לטמן, נשלח לכתובת הפרטית של המפקד שלמה הלברייך, למעלה מימין "יובל", שם הקוד של היחידה. החיל כנראה עזב את ירושלים והמכתב הוחזר לשולח עם חותמת "גדוד מוריה - פלוגה ב". על המעטפה מימין למטה המילה "עריק" נכתבה ונמחקת.

מכתב מחדרה, אשר נשלח בתקופת מנהלת העם 12 מאי 1948. ממוען לחיל "הגנה" בירושלים, משה רוזנבלום. נשלח לכתובת הפרטית של המפקד הגדוד - ישרון שיף. בסוגריים "יואש" - שם הקוד של מחלקה ג'.

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ TEL-AVIV STAMPS. (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

מוקדמים, מנדט, מנהלת העם, דאר עברי
ישראל, חו"ל, יודאיקה, גלויות, ספרים
קטלוג מאוייר חינם

ת.ד. 16218 תל-אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

טקס הופעת בול ברק יוסלביץ

בארשה, באולם הטקסים של ארמון המלכים. משמאל: יעל קוסקס, מנהלת מדור חו"ל בשרות הבולאי הישראלי; מנהל השרות הבולאי, מר ירון רצון; מנכ"ל דואר ישראל, מר אבי הוכמן; ונציגי דואר פולין.

הופעה כפולה לבולי קורסון אקינ

ביום 1 באוגוסט 2009 נפטרה הגב' קורסון אקינ, נשיאת הפיליפינים לשעבר, לאחר מאבק ממושך במחלת הסרטן. הגב' אקינ הייתה אהודה מאוד על אזרחי המדינה, ודואר הפיליפינים מיהר והנפיק כחודש לאחר מותה צמד בולים מיוחדים לזכרה. הבולים הודפסו בכמות של 35 אלף עותקים, והוצעו למכירה ביום 8 בספטמבר. תושבי הפיליפינים צבאו על דלתות בתי הדואר, וכל הבולים נמכרו בתוך שעות ספורות.

אנשי הדואר המופתעים, שלא צפו את הביקוש העצום, הורו מיידית להדפיס כמות נוספת מן הבולים. באותה הזדמנות החליטו אנשי הדואר לתקן את עיצוב הבולים, ולהזיז את מיקום הערך הנקוב לפינה בה ניתן יהיה לראות אותו ביתר בהירות. ביום 18 בספטמבר הוצעה למכירה המהדורה השנייה של הבולים, שהודפסו הפעם בכמות של 150 אלף עותקים.

הישגים למציגים מישראל ב"איטליה 2009"

בימים 21-25 באוקטובר 2009 התקיימה ברומא בירת איטליה תערוכת בולים בחסות פיפ"א. בתערוכה השתתפו מדינות אירופה (כולל ישראל ומצרים), וכן מדינות אליהן היגרו במהלך ההיסטוריה אזרחים איטלקיים רבים: ארה"ב, אוסטרליה, דרום אפריקה, וארגנטינה. המדובר היה בתערוכה גדולה מאוד, שכללה למעלה מ-2500 מסגרות תצוגה. היקף התערוכה הפתיע מאוד את המבקרים, והראוונות באה לידי ביטוי בכל אחד ממרכיבי האירוע. ההוצאות המיותרות צרמו במיוחד לאור ההשוואה לתערוכת "אסן" שנערכה לאחרונה בגרמניה. כך לדוגמה הסתפקו הגרמנים בקטלוג צנוע בן עשרות עמודים, בעוד הקטלוג האיטלקי שהודפס בפאר רב, ובהיקף של מאות עמודים, שקל יותר מקילו. ניכר היה שדואר איטליה היה נדיב מאוד במתן תקציב לתערוכה, דבר שבא לידי ביטוי גם באירועים שנערכו ובמתנות שחולקו לאורחים.

למרות הפאר הרב, רמת המוצגים בתערוכה לא הייתה גבוהה במיוחד. היוצאות מן הכלל היו תצוגות של אספנים איטלקיים מקומיים, שאינם מוציאים לחו"ל את אוספיהם הטובים ביותר. ניתן היה לראות בתערוכה בין היתר אוספים מצוינים בנושא פורטוגל, מוזמביק וגוודלופ, שהורכבו על ידי אספנים איטלקים שאינם מוכרים מחוץ לאיטליה. מובן כי גם האוספים בנושא איטליה היו החזקים ביותר שהוצגו אי פעם בתערוכה בינלאומית.

האוספים הישראליים הגיעו להישגים הבאים:

לונס פישר, "המולדת היהודית - המאבק להישרדות", מדליה מזהבת גדולה, 85 נקודות.

יצחק ברק, "תולדות התעופה", מדליה מזהבת, 83 נקודות.

יוחנן מירז, "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", מדלית כסף, 73 נקודות.

ד"ר **לס גלסמן**, "דואר אוויר במוזמביק" (מסגרת אחת), מדלית כסף גדולה, 75 נקודות.

נציג ישראל בתערוכה היה ניר דוד מנתניה, שייצג אותנו בכבוד רב בכל האירועים. הח"מ שימש כשופט בתערוכה.

הביקור ברומא היפה, שהוא תמיד חוויה מעניינת, היה הפעם מוצלח במיוחד בזכות התערוכה המושקעת שערכו האיטלקים.

אלי וובר, נשיא התאחדות בולאי ישראל

מכסימפיליה בישראל

מבט אישי על הכללים הנהוגים בייצור ואיסוף גלויות מירב

מאת: נחום שרשבסקי

מבוא

גלויות מירב היא גלויה מצוירת שעל צד התמונה שלה מודבק בול דואר ומוטבעת חותמת. הרעיון הוא ליצור התאמה מרבית בין שלושת המרכיבים האלה (הבול, הגלויה והחותמת).

"ייצירה" היא מילת המפתח. בניגוד לרוב תחומי האיסוף בבולאות, שבהם הפריטים כבר קיימים והאספן צריך רק לגלות אותם, במכסימפיליה יש לו אפשרות ליצור אותם בעצמו.

שניים מהמרכיבים נתונים – הבול והחותמת. הבול הוא נקודת ההתחלה – השירות הבולאי מנפיק בול, והתפקיד שלי הוא למצוא את הגלויה המתאימה. זה האתגר הגדול, וזה מה שמושך אותי לתחום האיסוף הזה.

במאמר זה אספר על הניסיון שלי ביצירת גלויות מירב בישראל בשני העשורים האחרונים, ובתוך כך אסביר ואדגים את הכללים של תחום איסוף זה.

אלו כללים? מי קבע אותם ואת מי הם מחייבים?

הכוונה לכללים שקבעה ועדת המכסימפיליה של איגוד הבולאות העולמי (FIP), והם מחייבים את מי שמציג גלויות מירב בתצוגות תחרותיות בתערוכות הנערכות לפי כללי FIP. הם לא מחייבים, כמובן, את מי שאוסף להנאתו ואינו מתכוון להציג בתערוכות. עם זאת, כדאי שאספנים יכירו את הכללים האלה.

מדוע לחפש גלויות ולא ליצור גם אותן בעצמנו?

אפשר, ואכן יש סוחרים ואספנים שמכינים גלויות במיוחד לשם כך, וגם השירות הבולאי שלנו מנפיק גלויות מירב מדי פעם. אבל – מה החוכמה בכך? איפה האתגר? במה זה שונה מהכנת מעטפות יום ראשון מקושטות או פשוט לאסוף את אלה שהשירות הבולאי מוכר? בכל מקרה, גם מי שקונה פריטים מסחריים כאלה כדאי שיכיר את כללי המכסימפיליה, וזה מומלץ, אגב, גם למי שמייצר אותם, כי לא כולם תואמים להגדרות של גלויות מירב בהתאם לכללי FIP.

הכנת גלויות מירב – הבול

תהליך היצירה של גלויות מירב, או לפחות בחינת האפשרויות לכך, מתחיל מבחינתי כאשר אני רואה את העיצוב של הבול החדש שיונפק. בהגדרה של בול נכללות גם תוויות ביול ממכונות אוטומטיות כמו "דוארמט" הנוכחיות וקלוסנדורף שהיו בעבר, אבל לא תוויות מאור (לשעבר מס"ד) משום שההדפס עליהן כולל את התאריך והמקום ולכן אסור להחתים אותן בחותמת.

אני בודק את האלמנטים השונים שבעיצוב, כולל אלמנטים משניים

ואפילו אלמנטים מקריים שאינם קשורים בהכרח לנושא הבול. רק האלמנטים שנמצאים בשטח הבול עצמו הם רלבנטיים – לא בשביל, לא בתוויות ביניים, ולא בחלק גיליונית הזיכרון שסביב הבול. אם משתמשים בבול מתוך גיליונית זיכרון, צריך לפרק אותו מתוך הגיליונית (אפשר להדביק את יתר חלקי הגיליונית בצידה האחורי של הגלויה).

הכנת גלויות מירב – הגלויה

הגלויה העדיפה היא גלויה מסחרית קיימת שנמכרת לציבור או גלוית פרסומת. אין להשתמש בצילומים פרטיים וגם לא בכרטיסי ברכה. מימדי הגלויה חייבים להיות בהתאם לתקנות של איגוד הדואר העולמי (UPU), אבל מתקבלות גם גלויות ריבועיות (בלבד) שממדיהן מאפשרים להציג שתי גלויות בדף 4A. בעבר המידות המותרות היו קטנות יותר ואספנים נהגו לחתוך גלויות, אולם כיום הדבר אסור.

אם מדפיסים גלויה במיוחד, היא חייבת להיות מודפסת בבית דפוס, לא על ידי מדפסת ביתית. האלמנט יכול להיות משני בגלויה (במידה סבירה), אבל אין להשתמש בגלויה המחולקת לתמונות קטנות. אסור להשתמש בגלויה שמראה צילום או עיצוב מדויק של הבול, דוגמת הגלויות שמנפיק הדואר הבריטי, ושנקראו בעבר גלויות PHQ, אבל מותר להשתמש בגלויה המראה צילום של בול אחד לשם יצירת גלויות מירב לבול אחר עם אותו אלמנט.

הגלויה מראה את בול הנשר מסדרת עופות מן המקרא א' (1985), והיא חלק מסדרת גלויות בולים שהשירות הבולאי הנפיק יחד עם הוצאת דולניק. השתמשתי בגלויה הזאת יחד עם תווית הביול של הנשר מסדרת הציפורים האחרונה.

אפשרות ממוקדת יותר היא לחפש גופים או אתרים או מוזיאונים שקשורים לנושא. כך השגתי גלויות של זמנהוף מאגודת האספרנטו של ארה"ב וגלויות של שפינוזה ממוזיאון שפינוזה בהולנד. מסוחר גלויות בריטי קניתי גלויות של תיבות דואר לבול מ-2004 המציג תיבת דואר מנדטורית, ודרך E-bay קניתי מסוחר בתאילנד גלויות של חתול ביצות ששימשו בעבר את הדואר התאי להנפקת גלויות מירב. שימוש לא פחות חשוב באינטרנט הוא לצורך יצירת קשרים עם אספנים אחרים דרך פורומים ואגודות אספנים בחו"ל, שבאמצעותם אפשר להשיג גלויות מתאימות וגם להחליף גלויות מירב עודפות. כך השגתי גלויות של אבוקדו מאספן בארה"ב, וצבעונים מאספן הולנדי.

התאמת הגלויה לבול

חשוב לציין שההתאמה בין עיצוב הבול (או אלמנט בו) ובין התמונה של הגלויה (או לאלמנט בה) חייבת להיות ויזואלית, אין זה מספיק שקיימת התאמה של הנושא באופן כללי. גלויה של הר הרצל, או קבר הרצל, או שלט של רחוב הרצל, אינה מתאימה לבול שמראה את הרצל עצמו. לא חייב להיות קשר בין הנושא של הבול והנושא של הגלויה. מספיק שהאלמנט הוויזואלי המתאים זהה.

עגבנייה כאלמנט בבול לציין יישובי חבל עזה, ועגבניה בגלויות פרסומת לקטשופ

מהי מידת ההתאמה הנדרשת?

ככל שהאלמנט בבול מוגדר יותר, ההתאמה חייבת להיות מדויקת יותר. כשמדובר באתר ספציפי או יצירת אמנות ספציפית או מוצג ספציפי במוזיאון, ברור מאליה שהגלויה חייבת להראות בדיוק את האתר או המוצג.

כך גם כשמדובר בבעל חיים או צמח אמיתי ומזוהה, הגלויה חייבת להראות צילום של אותו מין בדיוק. גלויה שמראה תנין אמריקני או אוסטרלי אינה מתאימה לבול שמראה תנין נילוס, כי מדובר במינים שונים. אם בעל החיים שבבול הוא סימלי, אז יש יותר חופש פעולה, והגלויה יכולה להראות תנין אמיתי כלשהו, או איור של תנין.

לבול שהנושא שלו אופני הרים, יש להתאים רק גלויה המראה אופני הרים ולא אופני ספורט אחרים. אבל כשנושא הבול הוא מאה שנה לתל אביב ובבול מופיע כאלמנט מקרי ילד רוכב על אופניים, אפשר להשתמש בכל גלויה המראה אדם על אופניים, צילום או ציור.

המרדף אחר גלויה מתאימה

בעבר אפשר היה למצוא גלויות בכל חנות מכשירי כתיבה שכונתית, אולם כיום הן כמעט ונעלמו. מניסיוני בשני העשורים האחרונים, איתור הגלויות נעשה קשה יותר ויותר. הביקוש להן ירד, כנראה כחלק מהמהפכה הכללית בתקשורת, וממה שאני קורא בפורומים של אספנים, מסתבר שזאת בעיה כלל עולמית.

כשהתחלתי ליצור גלויות מירב, בתחילת שנות התשעים, גרתי בירושלים. למזלי הייתה שם סוכנות של יצרנית הגלויות "פלפוט", עם מלאי גדול של גלויות. מנהל הסוכנות היה אדם נחמד, שהרשה לי להסתובב ולחפש, וגם הזמין עבורי מהמחסן הראשי גלויות שהייתי צריך. אחרי כמה שנים החברה שינתה את שיטת העבודה והמקום נסגר. אז הייתי עורך מסעות חיפוש: מתחיל ממרכז העיר וממשיך לעיר העתיקה, שם אפשר עדיין למצוא מבחר גדול של גלויות מכל הארץ, ובזול. בדרך הייתי נכנס לבתי קפה במדרחוב ואוסף גלויות פרסומת, שבהן אפשר למצוא עצמים שונים שלא מוצאים בגלויות רגילות. לפני מספר שנים עברתי לחיפה, וכאן המבחר מצומצם מאוד.

אם נושא הבול הוא ישראלי ספציפי, כמו אתר, נוף של עיר או מוצג במוזיאון, הגלויה צריכה להראות בדיוק את אותו האתר, הנוף או המוצג. סביר שגלויה תימצא רק בישראל, מן הסתם באתר הרלבנטי. כשהנושא או האלמנט אינם ישראליים ספציפיים, זה מרחיב את האפשרויות, כי אפשר לחפש גם גלויות מחו"ל. יש אפילו מקרים שנושא הבול קשור בחו"ל וכדאי להתחיל לחפש שם את הגלויה. "לחפש" כיום, פירושו לחפש באינטרנט.

מתחילים עם גוגל - מקלידים את הנושא המבוקש ואת המילה postcard. כך מצאתי, למשל, גלויות של אילן רמון שהדפיסה חברת לוליני שמתמחה במעטפות חלל. לרוב החיפוש אינו פשוט כל כך, כיוון שהחיפוש מחזיר המון תשובות לא רלבנטיות. בעיה אחת, לדוגמה, היא הצורך להבדיל בין גלויות אלקטרוניות (e-cards) לגלויות אמיתיות.

כשלא מדובר באישים עדיף להשתמש בגלויה ועליה צילום של האדם עצמו, אבל אפשר להשתמש גם בקריקטורה, או בדמותו של האדם על עצמים אחרים דוגמת שטר כסף. אין הכרח להתאים את הגיל בשתי התמונות.

אם אחרי מסע הייסורים בעקבות הגלויה יש לנו אפשרות לבחור בין כמה גלויות מתאימות, צריך לחשוב גם על דבר טכני פשוט אך חשוב. כדאי להעדיף גלויה שיש בה שטח בהיר, שהחותמת תיראה עליו בבירור.

החותמת

כיום בישראל לכל בול או סידרה מתלווה חותמת יום ראשון מיוחדת, וברוב המקרים היא המתאימה ביותר ליצירת גלויות מירב. ברוב המקרים, אבל לא תמיד, כי גם לגבי החותמת יש כללים מחייבים בהם יש לעמוד.

הכלל הראשון והחשוב ביותר הוא שחייבת להיות התאמה בין המקום שמצוין בחותמת ובין הבול והגלויה. לגבי גלויות מירב המציגות אתרים הכלל הזה הוא חוק בל יעבור. הסיבה להעדפת המקום על פני העיצוב היא, לדעתי, היסטורית - גלויות המירב הראשונות נוצרו בתקופה שלא היו חותמות אירוע. רוב גלויות המירב כללו בול שהראה אתר מסוים, על גלויה שהראתה את אותו האתר, והחותמת הייתה של סניף הדואר הקרוב ביותר. הכלל הזה נשאר בתוקף גם כשהחלו להופיע חותמות אירוע, ובפרט חותמות יום הופעה מיוחדות.

סוף סוף, מייצרים גלויות מירב

אחרי שהשגתי את הגלויה, צריך להחליט היכן להדביק את הבול. מצד אחד יש למצוא מקום בו הבול יסתיר כמה שפחות את האלמנט (לא על פניו של האישיות, למשל), ומצד שני, רצוי אזור בהיר שיראו את החותמת.

לבולי ישראל יש כידוע שובל, והשאלה היא אם להשאיר אותו? אם העיצוב של הבול, ובייחוד האלמנט הרלבנטי, ממשיכים על השובל, אז כמובן להשאיר. אם עיצוב השובל שונה לגמרי (למשל, סמל של ארגון), כדאי להוריד. במקרים אחרים השיקול יכול להיות פשוט גודל הבול והשובל והמקום על הגלויה. בכל מקרה, אם תולשים את השובל, מדביקים אותו מאחורי הגלויה.

על הגלויה יודבק רק בול אחד. כחריג, אם בולים מחוברים יוצרים רצף, שכולו רלבנטי לגלויה, אפשר להדביק את כל הבולים, אבל אסור שיתפסו יותר מ-25% משטח הגלויה. על הגלויה תוטבע חותמת אחת בלבד, וכמקובל בבולאות עליה "לקשור" את הבול אל הגלויה (כלומר, חלקה על הבול וחלקה על הגלויה. אסור שהחותמת תהיה רק על הבול).

החותמת צריכה להיות ברורה ככל האפשר, אבל היות שהיא מוטבעת על צד התמונה, לא תמיד היא בולטת מספיק על רקע העיצוב של הגלויה. לכן מקובל להטביע את החותמת גם בצד השני של הגלויה, והחתמה זאת תיעשה כמובן הראשונה. חותמת "יום ההופעה" לא תוטבע על צד התמונה. אפשר להוסיף אותה מאחור, אולם מבחינה חוקי המכסימפיליה אין לה חשיבות.

אני מקווה שעוררתי עניין במכסימפיליה, ושעוד אנשים בארץ ירצו ליצור גלויות מירב ולשתף פעולה, בעיקר בהשגת הגלויות.

אשמח לשמוע מכל מי שמעוניין ליצור גלויות מירב, מאנשים שמוכנים לעזור ולמצוא גלויות במקומות שונים (בייחוד מערים כמו ירושלים ואילת, שבהן יש מבחר גדול של גלויות), ומאנשים עם קשרים בחו"ל וידע בשפות זרות, פרט לאנגלית.

הדוא"ל שלי: naxumm@gmail.com.

EIN KAREM, THE CHURCH OF THE VISITATION

גלויות מירב עם בול כנסיית הביקור בעין כרם, שהחותמת בחותמת "ירושלים 1912" הנמצאת בסוכנות הדואר בעין כרם.

אז מה עושים כשכול של מדינה אחת מראה אתר הנמצא במדינה אחרת, למשל כשיש הנפקה משותפת? ובכן, התשובה היא חד משמעית: אי אפשר ליצור גלויות מירב עם הבול הזה.

שישה יהודים במכה אחת

מאת: אריה לין

הציונות במיטבה

בתקופה בה ספינת מדינתנו נטרפת בגלי הים הסוער, לא קל לזכות ב"חיבוק". זו בהחלט זכות גדולה לקבל מנה של בולי דואר שהם על טהרת הציונות והמדע תוצרת כחול לבן.

שני האירועים הלאומיים שנחוגו אצלנו לאחרונה היו מלאת 60 שנה למדינת ישראל ומלאת 100 שנה לתל אביב. שני האירועים האלה צוינו דווקא במדינת סט' תומא ופרינסיפה, שם הנפיק הדואר גיליונית זיכרון שהוקדשה לישראל.

בגיליונית ניתן לפגוש את גולדה מאיר, חיים ויצמן, בנימין זאב הרצל, וגם את רון חולדאי, ראש העיר תל אביב. כמו כן מופיעים בבולים מפת ישראל (הישנה), דגל ישראל, סמל המדינה, סמלי ירושלים ותל אביב, לוחות הברית כתובים באותיות עבריות, כיפה ומנורה.

אכן, הציונות במיטבה!

סדרת בולים מעניינת ומקורית הופיעה לאחרונה בארצות הברית. עשרים הבולים, שהונפקו בגיליון מיוחד במתכונת של דבקיות, הוקדשו לשדרני טלוויזיה ולבדרנים בעלי תוכניות טלוויזיה מצליחות. המדובר בבדרנים שכיבדו על המרקע הקטן בשנים הראשונות של הטלוויזיה, והסדרה זכתה לשם "זיכרונות מוקדמים".

18 מבין הבולים מציגים בדרנים אנושיים, בנוסף לבובת עץ ולכלבה לאסי. לאסי היא לא ממוצא יהודי, אבל מבין יתר ה-18 מצאנו לפחות שישה יהודים: מילטון ברלי, גראוצ'ו מרקס, דינה שור, פול סילבר, רוד סרלינג, ואלן ברנס. יתכן שיש בסדרה זו יהודים נוספים, ונשמח לפרסם זאת בהמשך.

צ'אד עשתה זאת קודם

בצ'אד שבאפריקה הופיעה גם כן גיליונית זיכרון לכבוד עצמאות ישראל, וגם בבולים אלו ניתן לראות את דיוקנם של חוזה המדינה ושל דוד בן גוריון על רקע דגל ישראל, את נשיא המדינה הראשון חיים ויצמן מגיש ספר תורה להארי טרומן, נשיא ארצות הברית, ואת דוד בן גוריון בפגישה עם אלברט אינשטיין.

ספר תנ"ך בסיירה ליאונה

גיליונית הזיכרון שהונפקה בסיירה ליאונה מציגה את הנשיא ברק אובמה נשבע אמונים עם כניסתו לתפקיד וידו מונחת על ספר התנ"ך. יחד איתו מוצגת גם דמותו של הנשיא לינקולן, ושל ספר התנ"ך.

לודויק הרשפלד - בפולין

אך טבעי היה שהבול הראשון שיוקדש למדען היהודי-פולני לודויק הרשפלד יופיע בפולין, ארץ הולדתו.

הרשפלד נולד בשנת 1884 בווארשה ונפטר בשנת 1954 בורוצלב, פולין. הוא היה מיקרוביולוג נודע שניהל מעבדות מחקר רפואי במכון מדע בפולין. הוא נולד למשפחה יהודית, אך כבר בצעירותו התנצר. עובדה זו לא עזרה לו בתקופת הכיבוש הנאצי, והוא נכלא יחד עם אשתו ובתו בגטו וארשה (20 בפברואר 1941). בגטו טיפל בחולי טיפוס, שהיה נפוץ מאוד עקב התנאים הסניטרים הקשים. בשנת 1943 הצליח לברוח מן הגטו יחד עם משפחתו, וחי בשינוי שם באזורים שונים של פולין. באותה שנה חלתה בתו בשחפת ונפטרה מן המחלה. בשנת 1944, כאשר הצליחו הפולנים להקים ממשלה זמנית על חלק מפולין, יצר הרשפלד קשר עם מנהיגי "ממשלת לובלין", והקים בה אוניברסיטה שהוא היה הפרורקטור שלה. בשנת 1945 עמד בראש המכון המיקרוביולוגי בורוצלב. הרשפלד זכה בחייו לאותות כבוד ממכונים מחקר רבים בעולם. הבול הפולני החדש מציג את דיוקנו של לודויק הרשפלד במסגרת סדרה שהוקדשה למדענים פולנים.

הטייס היהודי שניצל על ידי הרמן גרינג

מידי פעם מתגלות עדויות חדשות על תופעות חריגות בהתנהגות אנשי המשטר הנאצי כלפי היהודים. רשימת המקרים בהם גילו הגרמנים יחס אנושי כלפי היהודים אינה ארוכה, ובאווירה כזאת של רדיפות קשה היה לצפות לכך שימצאו "צדיקים" שידברו בזכות היהודים ויתנו להם חסות.

הנה, בעיצומו של הגל העכור של הרדיפות בגרמניה, נמצא גרמני בעל דרגה בכירה ברמה העליונה שהתפנה לפעול לטובתו של יהודי. המדובר בלא פחות מהרמן וילהלם גרינג, ממובילי המפלגה הנאצית, מפקד חיל האוויר הגרמני, ויורשו המיועד של אדולף היטלר.

אדמונד רומפלר (1872-1940) למד בנעוריו בבית הספר הטכני באוסטריה, ועם הסמכתו כמהנדס החל לעבוד במפעל מכוניות גרמני. בשנת 1908 היה מעורב בייצור מטוסים, ויחד עם המהנדס הגרמני איגניץ אטריך פיתח את המטוס הקרוי על שמו "רומפלר טאובה".

בתום מלחמת העולם הראשונה, עקב האיסור שהוטל על גרמניה לפתח ולייצר מטוסים, פיתח רומפלר דגם מיוחד של מכונית אווירודינאמית.

הייתה זו המצאה שהקדימה את זמנה, והיא לא הצליחה מבחינה מסחרית, אולם הפטנטים שרשם רומפלר במסגרת פיתוח המכונית סייעו רבות לתעשיית המטוסים הגרמנית.

זכויות מרובות אלו לא עמדו

לזכותו של רומפלר עם עליית הנאצים לשלטון, והוא נרדף כמו כל יתר יהודי גרמניה. בשלב מסוים הוצא נגדו צו גירוש למחנה ריכוז, כמו גם נגד יהודים רבים אחרים בגרמניה.

גרינג, שלחם כטייס קרב מהולל במלחמת העולם הראשונה, זכר לטובה את פועלו של המהנדס היהודי. למרות קיומו של צו עליון בגרמניה הנאצית שלא להתחשב ביהודים בעלי זכויות יתר, התערב גרינג בכבודו ובעצמו לטובתו של רומפלר, והדף את גזרת הגירוש למחנה הריכוז שהוטלה עליו.

רומפלר חי את שארית ימיו בעיירה בשם טאלו, שם נפטר ממוות טבעי בגיל 68. בימים הנוראים ההם היה בכך הישג גדול. אדמונד רומפלר נטמן בבית הקברות בברלין.

בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה הופיעו בעולם מספר בולים שהוקדשו למטוסים ולמכוניות פרי המצאתו של רומפלר. בעיר ברלין הוקדש לוח זיכרון למהנדס והממציא היהודי, ובו מצוינים הישגיו המיוחדים.

אריה לין

בשנת 1921, בתקופת שלטון רפובליקת ויימאר, הוקדשה לאדמונד רומפלר חותמת ביטול מיוחדת בה מופיע שמו המלא של הממציא היהודי. חותמת זו מבוקשת מאוד על ידי אספני היודאיקה, והיא נדירה למדי.

ידיעות מן השבי

מכתבים ששלחו שבויים יהודים לפלשתינה בתקופת מלחמת עולם שנייה

מאת: אלכס זולבסקי

שבאנגליה ומשם הוחזרו באוניות חזרה לפלשתינה. השאר הגיעו ישירות לפלשתינה, כשהראשונים שבהם חזרו כבר בסוף מאי 1945. הגרמנים, שגם להם היו שבויים רבים שהוחזקו בידי בעלות הברית, התייחסו אל השבויים היהודים מפלשתינה כמו אל יתר שבויי המלחמה הבריטיים. עובדה זו ראויה לדגש על רקע הפעילות הרצחנית שלהם והמאמצים להשמיד את כל העם היהודי.

צילום של שבויים יהודים מפלשתינה במחנה שבויים סטלג בוויי. בשורה הראשונה, שלישי משמאל, חבוש כובע מצחייה, יושב סמל הלל סגל, אשר נפטר בשבי ביום 26.11.1943. מספר השבוי שלו היה 10931. התמונה נמסרה לי על ידי בנו, שמואל.

גלויה יוצאת דופן

הרקע לנפילה בשבי

בחודש יוני 1940, תקף הצבא האיטלקי, שהיה בעל ברית של הגרמנים במלחמת העולם השנייה, שטחים שהוחזקו על ידי הבריטים בצפון אפריקה, והמלחמה התקרבה אל גבולות ארץ ישראל. בהתחשב במצבו הרע של הצבא הבריטי באפריקה הצפונית, החליט הפיקוד הבריטי לאפשר הקמת יחידות יהודיות של חיל רגלים. ביום 14 בספטמבר 1940 יצאה הודעה לסוכנות היהודית, על אפשרות פתיחת משרדי חייל של מתנדבים. בעקבות הודעה זו הוקמו 15 יחידות יהודיות, מהן יצאו 3 גדודים של חיל עזר רגלי.

בחודש מרץ 1941 הועברו שלוש יחידות לוגיסטיות פלשתינאיות מטוברוק ליוון. כחודש לאחר מכן תקפו הגרמנים את יוון, ובעקבות התקדמותם המהירה התחיל הצבא הבריטי לפנות את חייליו באניות למצרים. ביום 29 באפריל 1941 הורה מפקד הצבא הבריטי כי על היחידות שלא הצליחו להתפנות, להניח את נשקן וללכת לשבי.

כ-1500 חיילים מיחידות יהודיות מפלשתינה הלכו לשבי ביוון, יחד עם החיילים מהצבא הבריטי, שלהם לא הספיקו אניות להובלה למצרים.

הגרמנים ריכזו את השבויים שתפסו ביוון (ומאוחר יותר גם באי כרתים) במחנה ליד העיר היוונית קורינתיה, ושם הם נחקרו.

בחודש יולי 1941 נשלחו השבויים מיוון ומכרתים לשני מחנות מעבר: סטלג B/Z XVIII במרבורג - סלובניה Marburg-Slowenia.

סטלג A XVIII בוולסברג - אוסטריה Wolsberg-Austria.

בסוף שנת 1941 הועברו החיילים היהודים לסטלג B VIII בלמסדורף אשר בשלזיה העילית, אשר שימש כמחנה שבויים לחיילי "בנות הברית" (מחנה לטוראים ונגדים). שלושה קצינים פלשתינאים נשלחו למחנה שבויים לקצינים.

התנאים בשבי

במחנה זה הותר לחיילים להתכתב עם המשפחות, ולקבל חבילות שנשלחו באמצעות הצלב האדום. ההתכתבות לפלשתינה עברה ככל הנראה דרך שוויץ ומשם למצרים. על דברי הדואר הוטבעו חותמות של הצנזור המצרי.

השבויים הועסקו בעבודות שונות, במכרות פחם, בתי חרושת, חקלאות ובניית כבישים. הם אורגנו בקבוצות (קומנדו) עבודה, והועסקו במקומות שונים סביב המחנה.

בסוף ינואר 1945 התחילו הגרמנים לפנות את המחנה בקבוצות. השבויים הלכו מערבה ברגל, בתנאי מזג אוויר קשים, בשלג ובכפור. שבויים רבים מתו בדרך מרעב וקור. הנתרים, חלקם שוחררו על ידי הכוחות האמריקאים והאנגלים, וחלקם שוחררו על ידי הסובייטים. לאחר השחרור נשלחו 900 שבויים יהודים למנוחה בעיר ניו קאסל

עוד גלויה שנשלחה על ידי שלמה סטודש לאשתו בתל אביב. על הגלויה יש חותמת תאריך 14.4.42 ללא ציון מקום המשלוח, חותמת אובאלית של הצנזור הגרמני של המחנה, וחותמת של הצנזור הבריטי – מספר צנזור 131. בצדה השני של הגלויה ישנה חותמת של הצנזור המצרי. בגלויה כותב סטודש לאשתו: "אלישבע היקרה, מזה 6 שבועות לא קבלתי ממך מכתב. עצוב לי בלי מכתבים מהבית. איך את מרגישה ואילניק מה הוא חושב ומדבר על אביו. אל תדאגי לי, אני מרגיש טוב וחי בין החברים שלי שנמצאים איתי במחנה השבויים. מברך לבבית ומוסר דרישת שלום לאחותי. שלך, שלמה." מתוכן הגלויה מבינים שהגרמנים לא דאגו באופן מיוחד להתכתבות השבויים. 6 שבועות ללא מכתב מהמשפחה זה זמן רב לשבוי.

עוד חצי שנה – Od-Chazi-Shanah

מכתב מתקפל להתכתבות, של שבויים מסטלג 8008 שנשלח על ידי ולטר ברנסטיין Walter Bersntein שמספר השבוי שלו 4314, ושעבד בקומנדו E479 במכרה פחם. הגלויה ממוענת לגברת פניה שחור Shachor בכפר יהושע, פלשתינה. מעניין מה כתב השולח בשורה שמיועדת לכתיבת האזור "Od-Chazi-Shanah" (עוד חצי שנה). ברנסטיין ידע שהצנזור הגרמני לא יבין את פרוש המשפט, ומאחר והמכתב נכתב ביום 18.12.42, הדבר היה בבחינת החלום של ולטר. על המכתב אין חותמת תאריך, אבל יש חותמת אובאלית של צנזור גרמני, חותמת הצנזור בריטי עם מספרו 220 מאחור.

את המידע על ברנסטיין קיבלתי מבתה של גברת פאני שחור – נעמי גור. ברנסטיין הגיע לפלשתינה מגרמניה. לפני עלייתו לארץ עבר הכשרה והגיע לכפר יהושע במסגרת עליית הנוער. הוא עבד שם במשך שנתיים עד שהתנדב לצבא הבריטי. היה שבוי בסטלג 8008 עד לשחרורו. חזר לפלשתינה ועבד בתור נהג אגד עד צאתו לגמלאות. ברנסטיין נפטר לפני שנתיים. במכתבו, כותב ולטר שבשבוע זה קיבל מכתב מפניה והדבר גרם לו תענוג גדול. חבילה ממנה הוא לא צריך אבל היה רוצה שיזכירו אותו לאנשים מסימים בכפר יהושע. כנראה חשש שאנשים ישכחו אותו. כמו כן, ביקש שתענה לו.

אינני יודע מה היה השיקול של הגרמנים למתן גלויות לשבויים שבהן היו רק 7 שורות לכתיבת תוכן, ומתי נתנו מכתב מתקפל בו היו 25 שורות לכתיבה.

גלויה לא סטנדרטית של שבויים שנשלחה מסטלג 8008 (כפי שניתן ללמוד מן החותמת האובאלית של הצנזור הגרמני) על ידי השבוי שלמה סטודש שמספרו 6466 ושעבד בקומנדו 207E.

המדובר בגלוית דואר עם תמונה המיועדת לאיחולי חג המולד, אשר צוירה על ידי שבוי בשם תומס בורק ממחנה השבויים סטלג A XX. על הגלויה רשומה הברכה "חג מולד שמח לכולם" "A MERRY CHRISTMAS TO ALL" והכיתוב "הודפס על ידי המחנה" "Printed by 'The Camp'". סטלג XX היה בפולין, באזור גדינסק ליד טרון, ולא ברור באיזו דרך הגיעה הגלויה לידי סטודש.

על הגלויה ניתן לראות 4 חיילים שלפניהם עומד סנטה קלאוס. עבור סטודש לא היה חשוב שזו גלויה לחג הנוצרי, אלא היה לו חשוב לשלוח אינפורמציה למשפחתו שבפלשתינה. הגלויה נשלחה לאשתו אלישבע ובנו אילנצ'יק בתל אביב. על הגלויה יש חותמת תאריכון הצנזור הגרמני של המחנה, חותמת של הצנזור המצרי, וחותמת של הצנזור הבריטי "DEPUTY CHIEF FIELD CENSOR" עם כתר ומספרו 29 (Censor Identity Number).

ראוי לציין שלשבויי המלחמה ניתנו בדרך כלל גלויות מיוחדות בלי תמונות או מכתבים מתקפלים, הגלויה המתוארת לעיל היא יוצאת מן הכלל.

אצלי הכול בסדר

למה לא קיבלתי תשובה?

גלוית דואר המיועדת להתכתבות שבויים שנשלחה על ידי קפלן מסטלג 8000 שמספר השבוי שלו היה 7048, לחברו אלכס בן ציון בתל אביב. על הגלויה יש חותמת עם תאריך 19.4.43 ללא ציון המקום ממנו נשלחה, חותמת אובאלית של הצנזור הגרמני של המחנה, חותמת של הצנזור הבריטי וחותמת נוספת עגולה עם המספר שלו 57. קפלן כותב ששלח גלויה לאלכס אבל לא קיבל תשובה. שואל לשלומם ולשלום אשתו, וכן על אדון פינקלסטון, ממנו כבר זמן רב לא קיבל שום מידע והוא מצפה לקבל תשובה.

הכתיבה שלך גורמת לי שמחה גדולה

גלוית דואר המיועדת להתכתבות שבויים שנשלחה על ידי ב. סטרנגסט B. Sterngeist מסטלג 8000 שמספר השבוי שלו היה 2724 ושעבד בקומנדו E561, לעלמה תמר גוטליב מקרית חיים, חיפה, פלשתינה. על הגלויה יש חותמת עם תאריך 19.7.43 ללא ציון המקום ממנו נשלחה, חותמת מלבנית של הצנזור הגרמני של המחנה מספר 65, חותמת של הצנזור הבריטי ומצידה השני של הגלויה יש חותמת עגולה עם המספר 209.

סטרנגסט כותב: "תמר היקרה, אני שמח לכתב לך שוב מספר שורות. ראשית, אני בריא ומרגיש טוב, ומקווה לשמוע שגם את כך. אהיה אסיר תודה לך אם תכתבי אלי לעיתים קרובות יותר מאחר והכתיבה שלך גורמת לי שמחה גדולה. איחולים לך ולמשפחתך."

היה לנו מניין במחנה

מכתב שבויים מקופל שנשלח מסטלג 8000 על ידי אריה לייב ביינוסובסקי שעבד בקומנדו E593 ומספר השבוי שלו היה 4622, לרב הראשי עוזיאל בן ציון, ירושלים, פלשתינה. על המכתב לא מצוין תאריך, אבל הוא נכתב ביום 25.9.44. ישנה חותמת מלבנית של צנזור גרמני של המחנה שמספרו 133, וחותמת של צנזור בריטי אשר מספרו 202 נמצאת בצד השני של המכתב. תוכן המכתב, שנכתב יומיים אחרי יום כיפורים, מעניין:

"כבודו הנעלה, לרגל השנה החדשה שלנו, אני מרשה לעצמי לשלוח לכבודו מיטב האיחולים לשנה חדשה ומאושרת. אני מקווה ומתפלל לאלוהים שיחזיר אותנו בשנה זו לארצנו היקרה ולמשפחותינו. היה לנו מניין במחנה שלנו ואני שמח להודיע לך שהרבה חברים שלי השתתפו בתפילה. בכבוד רב, עבדך הנאמן אריה לייב ביינוסובסקי." ממכתב זה אפשר להבין שביינוסובסקי הכיר אישית את הרב הראשי של ירושלים.

אריה לייב ביינוסובסקי נולד בשנת 1912 בעיר סלונים, שהייתה בפולין, וכעת שייכת לביילורוס. למד בישיבת "מיר" בפולין. בשנת 1933 עלה לפלשתינה. לימד בישיבה של הרב משה צבי נריה. התנדב לצבא הבריטי, ונפל בשבי הגרמני ביוון. לאחר שחרורו חזר לפלשתינה ושינה את שם משפחתו לשם בינה. בשנת 1953 הקים ישיבה באבו תור בירושלים. לאחר מלחמת ששת הימים היה אחד מהרבנים שהקימו את ישיבת הכותל. נפטר בשנת 1974. בנו, הרב אהרון בינה, הקים על שם אביו את ישיבת "נתיב אריה", שממוקמת ליד הכותל המערבי.

מחכה זמן רב למכתב

מכתב שבויים שנשלח מסטלג 8000 על ידי לן ויסמן מספר שבוי 23761 לאשתו אירנה ולבתם נלי, לתל אביב, פלשתינה. על המכתב יש חותמת תאריך 12.10.42 ללא ציון מקום המשלוח, חותמת אובאלית של הצנזור הגרמני מספר 8, חותמת הצנזור הבריטי שמספרו 100. בפעם הראשונה, מופיע על הצד האחורי של המכתב חותמת תאריך הגעת המכתב "Tel Aviv N 29 NO 42". הודות לכך, אפשר לדעת שזמן המשלוח היה בדרך כחודש וחצי, דבר סביר לגמרי בזמן המלחמה. אבל, ויסמן במכתבו קובל על כך, שקיבל רק ב-3.10 מכתב שנשלח ממנה ביום

הצליחו להגיע לחוף רק 32 מן החיילים. בלילה בין ה-17 וה-18 בנובמבר התקיפו החיילים את המפקדה של רומל, מבלי שידעו שהגנרל נסע לפני כן לאירופה למשפחתו כדי לחגוג את יום הולדתו. ההתקפה נכשלה, ו-28 חיילי הקומנדו, שחלקם היו פצועים, נשבו על ידי הגרמנים. בין חיילי הקומנדו שנשבו היה קורפורל אבישלום דרורי. השבויים הועברו לידי האיטלקים, שהחזיקו אותם במחנות שלהם. גלויות הדואר לשבויי מלחמה נשלחה לפלשתינה ממקום שביו של אבישלום דרורי, באיטליה.

הגלויה "Poste Italiane per Prigionieri Di Guerra" נכתבה ביום 27.4.43 ונשלחה בדואר אויר (לשם כך היה צריך להדביק בול). מצוין עליה איך להעביר את הגלויה: רומא - ליסבון - קהיר. הגלויה עברה צנזורה איטלקית "Verificato Per Censura". בגלויה זו מצוין דרורי שלא קיבל אף מכתב מאז 5.3.43: "האם אתה לא יכול לכתב לעיתים קרובות יותר?". דרורי כותב שהוא מעוניין שיזכיר אותו לסימה ושיכתוב מה קורה אצלה. שולח דרישת שלום לאמא, לאחות ולמשפחה. המכתבים שלו נשלחו לעורך דין יצחק יופה בתל אביב.

2.8. לפעמים מקבל 3 מכתבים בבת אחת ולפעמים מחכה זמן רב למכתב ממנה. לשבוי, צפייה של שבועיים או יותר למידע מהבית, זה הרבה זמן.

מספר שבוי של ויסמן היה 23761, כאשר מספרי שבויים פלשתינאים מיוון במכתבים שמתוארים במאמר זה, היו בתחום 10931-2724. מספרו של ויסמן גדול בערך ב-12000. קשה לדעת כיצד קרה הדבר. יתכן שנפל בשבי במצרים, מאוחר יותר מאשר השבויים מיוון ומכרתים. למרות זאת יש כאן בעיה מסוימת. מה היו השיקולים למתן מספר שבוי על ידי הגרמנים. השבויים הראשונים היו חיילים מפולין, כיוון שב-1.10.1939 הכניעו הגרמנים את פולין. השבויים נשלחו למחנות מעבר - דולג, Dulag, ומשם למחנות שונים. ראיתי מכתב של חייל פולני מסטלג Luckenwalde, IIIA באזור ברלין מתאריך 27.1.1940 עם מספר שבוי 85669. ודאי מספר זה לא היה הגבוה ביותר לשבוי פולני. ניתן להבין שהגרמנים הקציבו תחום מסוים של מספרים לשבויים לכל מיני מחנות. אבל איך קרה שהגרמנים השאירו מספרי שבויים כל כך נמוכים ללא שימוש לבריטים יחד עם הפלשתינאים, אשר נשבו בשנת 1941. זאת לא מובן לי.

האם אתה לא יכול לכתב לעיתים קרובות יותר?

אבישלום דרורי היה אדם מעניין. הוא השיג רישיון טיס אזרחי במצרים. ידוע לי מהמכתבים שלו שכבר באפריל 1941 שרת בצבא הבריטי. נראה שבתחילה שרת בחיל האוויר הבריטי והועבר למפקדת הצבא. מאז שנת 1940 נלחמו הבריטים נגד האיטלקים באפריקה הצפונית. בתחילה גברה הארמיה של בניטו מוסוליני על הצבא הבריטי אך התקפת הנגד של הבריטים דחפה אותם עד לטוברוק. בתחילת 1941 הגיעו לאפריקה כוחות עזר של הגרמנים בפיקודו של גנרל ארוין רומל. בחודש מרץ אותה שנה השיג רומל את כל השטחים מהם נסוגו האיטלקים, למעט טוברוק.

האנגלים תכננו התקפה על הצבא הגרמני באפריקה. המבצע היה מתוכנן ליום 18.11.41 וקיבל את השם: "Crusader". בכדי להבטיח את הצלחת ההתקפה תכננו הבריטים להתנקש בגנרל רומל אשר הטיל אימה על חיילי הצבא הבריטי באפריקה. לביצוע ההתנקשות שלחו הבריטים ביום 15.11.41 שתי צוללות ובה 53 חיילים מובחרים ומאומנים מהקומנדו הסקוטי. הכוח היה אמור לנחות ליד מקום ששמו Beda Littoria שם הייתה מפקדתו של רומל. בגלל תנאי מזג אוויר גרועים

במחנה השבויים Campo 65 Gravina היו תנאים גרועים. לשבויים היה קר והיו גם מקרים של מוות כתוצאה מרעב. רק לאחר הגעת הצלב האדום למחנה בסתיו 1942 התאפשר משלוח חבילות לשבויים. מפקד המחנה היה מושחת, ומכר לאחרים אוכל, נעליים ולבוש המיועדים לשבויים. דרורי לא מזכיר במכתבו דבר על כך, בידיעה שהמכתבים עוברים צנזורה.

זכיתי במקום ראשון בשח, ברידג' וטניס שולחן

גלויות דואר שנייה של דרורי, שמספר השבוי שלו אצל הגרמנים היה 225267 נשלחה מסטלג IVB בתאריך 3.4.44. בגלויה יש חותמת תאריך ללא ציון מקום, חותמת מלבנית של צנזור המחנה מוטבעת חלש וחותמת של צנזור בריטי שמספרו 113. בגלויה זו כותב דרורי: "יצחק היקר, בשבוע האחרון קיבלתי ממך 3 מכתבים אשר מוענו לאיטליה 22.9.43, 24.10.43, ו-21.11.43. נעים היה לקרוא על שושנה, אבל ממנה לא קיבלתי שום מכתב. אני מרגיש טוב. זכיתי במקום ראשון בשח, ברידג' וטניס שולחן. אני לומד ומלמד את השפה הגרמנית. דרישת שלום לאמא ולאחות". מתוכן הגלויה אפשר להסיק שרק מספר חודשים לפני כן הוא הועבר מאיטליה למחנה השבויים בגרמניה. וכן

אחרי המלחמה

מכתב מאנגליה מתאריך 31.5.1945 ליצחק יופה. מהכתובת שנמסרה על ידו מסיקים שדרורי נמצא במחנה ההבראה, 201 H+T Camp, New Castel, England על המכתב אין חותמת של צנזור. דרורי מוסר שנמצא במחנה הבראה ויתכן שבעוד חודש תגיע אוניה שתיקח אותו לפלשתינה. קיים מכתב אחד מאוחר יותר מ-10.7.45 ממנו אפשר להסיק שהוא עדיין נמצא באותו מחנה הבראה, בו הוא כותב שלאחר חזרתו ארצה יעסוק בעיתונאות.

שדרורי מוכשר מאד, אבל לא נראה לי שבמחנה שבויים זה היו תנאי מחיה טובים כל כך כפי שהוא כותב. סטלג IVB נמצא בגרמניה Mühlberg-Elbe באזור דרזדן. היה זה אחד מהמחנות הגדולים ביותר של שבויי מלחמה בגרמניה. המחנה שוחרר על ידי הסובייטים ביום 23.4.1945. ביום השחרור נמצאו במחנה 30,000 שבויי מלחמה ובהם 7250 בריטים. ראיתי גלויה של דרורי שנשלחה ממחנה זה לפלשתינה ב-13.1.45. מספר השבוי של דרורי הוא גבוה מאחר והוא הועבר מאיטליה למחנה בגרמניה רק בשנת 1943.

ROMANO HOUSE OF STAMPS Ltd. - M.R.M

מקבלים חומר למכירה מס' 23 שתתקיים בסוף דצמבר או תחילת שנת 2010. בתחילת נובמבר 2009 יהיו מבצעים באתר המכירה.

* * *

חומר בולאי מגוון:

ארץ ישראל, מנדט, מנהלת העם, מדינת ישראל, אוטוגרפים. **ח'ו"ל:** אירופה, אסיה, אוספים, סדרות בודדות מכל התקופות. **נומיסמטיקה:** מטבעות, שטרות מנדט, ישראל והעולם.

מעונינים בחומר בולאי ללקוחותינו בארץ ובח"ל.

* * *

כתובתנו: דיזינגוף סנטר - תל אביב - ת"ד 23274 תל אביב 61231
שעות פתיחה: ימי א'-ה' 9.30-20.00 - ו' 9.30-13.30

נציגים בלעדיים לאביזרים ואלבומי:

Exclusive Agency in Israel of LINDNER

חבר באגודות: **I.S.D.A. - I.F.S.D.A**

<http://www.romanoauctions.com>

Email: romano@stampcircuit.com

טל / פקס 972-3-5282790

צנזורה במחנות שבויים במלחמת העולם השנייה

מאת: אלכס זולבסקי

צנזורה בריטית

בשונה מהמצב אצל הגרמנים, שבכל מחנה היו חותמות צנזורים בכל מיני צורות, לבריטים הייתה חותמת בצורה אחת לכל ובה הכתובת: DEPUTY CHIEF FIELD CENSOR בתוספת כתר בתוכה. על המכתב היה צריך גם לשים את מספר הצנזור כדי שיזהו אותו Censor Identity Number. המספר נמצא בתוך עיגול. כל צנזור היה רשום בתעודות הצבא, כולל שם משפחה, תאריך התחלת עבודה וסופה.

צורה זו של סימן צנזור (עיגול עם מספר בתוכו) הייתה מאד נדירה אצל הבריטים, וכנראה שימשה על מכתבים שנשלחו ממחנות גרמניים ושלא נשלחו לבריטניה. ראיתי חותמת כזו גם על גלויה שנשלחה מאופלג Woldenberg – IIC לטהרן. בקשר לצנזורה במחנות שבויים איטלקיים, אינני יודע אם מישהו חקר נושא זה.

צנזורה בגטו וורשה

במאמר על מכתבי היהודים מגטו וורשה (שובל 77) כתבתי שהיו חותמות של יודנראט בשני גדלים (יתכן שבעלי ידע אחרים יודעים על גודל נוסף) ובשני צבעים.

חותמות אלה הוחתמו על ידי היודנראט. בנוסף הוטבעו גם מספרי צנזור קטנים, בדרך כלל שניים על כל גלויה. לפי דעתי, אלה היו צנזורים גרמניים - פולקסדויטש, אולם מדוע שניים? אינני יודע.

היה לשלוח בחבילות לשבויים. אסור היה לשלוח כסף, לבוש אזרחי, לבוש תחתון אזרחי, ספרים, ניר מכתבים, גלויות, עיתונים מחו"ל, עטים נובעים, ניר קופי, מציתים, נרות, תרופות, מפות, אלכוהול, מצלמות, משקפות וכך הלאה.

להלן מספר דוגמאות של חותמות צנזורה מסטלגים:

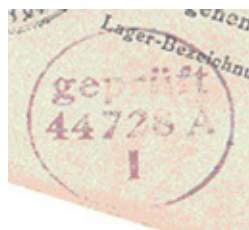
חותמת של צנזור מסטלג 19. מספר צנזור 19.

חותמת של צנזור מספר 5 מאותו מחנה אבל בצורה אחרת לגמרי. בתוך החותמת ישנם 2 עלים.

גלוית דאר אשר נשלחה לסטלג 14, עברה צנזורה על ידי צנזור מספר 14. בתוך החותמת ישנה חתימת הצנזור באדום.

למרות הכול, היה מקרה שלא רשמו את שם המחנה בחותמת של הצנזור, אלא הסתפקו במס' דואר שדה Feldpost Nr. 44728 A. זה היה בטליון שבויים לבניה ועבודה. Kriegsgefangenen-Bau und Arbeitsbataillone 1. שנמצא בנורווגיה. מספרו של הצנזור היה 1.

צנזורה במחנות שבויים גרמניים

בכל מחנה הוחזקו אלפי שבויים, שהורשו להתכתב עם משפחותיהם. בסטלגים (מחנות לטוראים ונגדים) ואופלגים (מחנות לקצינים), ידעו השבויים בדרך כלל רק את שפת אמם, ועל כן הורשו להתכתב בשפה זו. כל יום טופלה כמות גדולה של מכתבים, שכולם, גם מכתבים נכנסים וגם מכתבים יוצאים, עברו צנזורה.

בכל מחנה היו מספר צנזורים. כל צנזור קיבל חותמת עם מספר, אותה הטיבע על המכתב לאחר בדיקתו. במחנה נוהלה רשימה של הצנזורים, המספר ששימש אותם, תאריך התחלת עבודה וסיומה. כך ניתן היה לפקח על עבודת הצנזורים.

צורת החותמות של הצנזורים הייתה מגוונת מאוד. הדבר היה תלוי בהחלטה של מפקדת המחנה, ולא הייתה לה שום משמעות. חשוב היה שבכל חותמת יהיה שם המחנה והמלה "Geprüft" (נבדק). לפעמים לשני צנזורים הייתה חותמת אחת עם אותו מספר (עקב מחסור בחותמות), ובמקרה כזה היה על כל אחד מהם לחתום בתוך החותמת או לידה. מכתבים שלא היו נוחים למפקדת המחנה, הושמדו.

מי היו הצנזורים?

הצנזורים היו שייכים לאדמיניסטרציה של המחנה. צנזורים לשפה הפולנית היה קל למצוא, אלה היו פולקסדויטש פולנים שידעו את שתי השפות. במחנה לשבויים אנגלים, היו צנזורים גרמנים שידעו את השפה האנגלית.

במכתב שנשלח ממחנה שבויים לפולין מצאתי חותמת של צנזור עם הנחיות למשפחת השבוי כיצד לכתוב את התשובה: "שים לבו כדי למנוע החרמת הדואר, לכתוב קצר, קריא, ורק פעמיים בחודש. להימנע מלהשתמש בקיצורי מילים וקיצורי חתימות". לעיתים רחוקות הייתה על המכתב, חותמת נוספת, עגולה, של מפקדת המחנה עם נשר גרמני והמילה "Geprüft". זאת הוטבעה לאחר בדיקת עבודת הצנזור על ידי מפקדת המחנה.

מלבד הצנזורה של המכתבים, היה על הצנזורים לבדוק חבילות שנשלחו לשבויים. היו הגבלות רבות על התכולה שמותר

המימד השלישי

דואר סן מרינו הפתיע בהנפקת פריט המהווה חידוש עולמי

וכעת, כל שנותר לנו הוא לשלב בזו אחר זו את הגיליוניות במקום המיועד להן בתוך המתקן, ולצפות בתמונה התלת מימדית החבויה בהן.

ומה יעשה מי שאין ברשותו את המתקן המיוחד הזה?

המתקן אמנם מקל מאוד על הצפייה בגיליוניות הזיכרון, אולם ניתן לראות את התמונה התלת מימדית גם בלעדיו. כל שצריך הוא להחזיק את צמד התמונות מול העיניים במרחק של כעשרים סנטימטרים, ולבהות קדימה מבלי לנסות ולמקד את הראייה. בתוך מספר שניות מתערפלת הראייה, וזמן קצר לאחר מכן תופיע במרכז, בין שתי התמונות, תמונה שלישית אותה יצר המוח משתי התמונות הנפרדות.

אין זו הפעם הראשונה בה מונפקים בולים היוצרים תמונה תלת מימדית. מספר מדינות כבר הניפקו בעבר צמדים שכאלו, אולם זו הפעם הראשונה בה מונפקת גלויות דואר שניתן להרכיב ממנה מתקן סטריאוסקופי.

במטרה לציין את "שנת היצירתיות" שהוכרזה על ידי האיחוד האירופי, החליט דואר סן מרינו להנפיק ביום 25 באוגוסט 2009 פריט בולאי שיבטא את החדשנות והיצירתיות באופן בולט ומוחשי. הוא בחר להכין שלוש גיליוניות זיכרון שבכל אחת מהן מודפסים שני בולים זהים. או ליתר דיוק, כמעט זהים.

במבט ראשון נראים שני הבולים שבכל גיליונית בדיוק אותו הדבר, אבל בפועל יש בין שני הבולים הבדלים קטנים. הבדלים אלו הם המאפשרים למתבונן בבולים לראות את התמונה בשלושה מימדים.

עקרון הראייה הסטריאוסקופית

כאשר אנו מביטים קדימה בשתי עיניים פקוחות, רואה כל אחת מן העיניים תמונה שונה במקצת, וזאת בגלל המרחק בין שתי העיניים. מוח האדם משלב את שתי התמונות השונות במקצת המתקבלות משתי העיניים ויוצר את האפקט של ראייה סטריאוסקופית, המאפשרת לנו לראות עצמים שונים בשלושה מימדים. על מנת לגרום לאשליה של ראייה סטריאוסקופית, יש צורך ליצור שתי תמונות שהן כמעט זהות, ולתת לכל עין לראות רק את אחת התמונות.

וזה בדיוק מה שעשה דואר סן מרינו, כאשר הדפיס על כל גיליונית זיכרון שתי תמונות כמעט זהות. אבל הוא לא הסתפק בכך.

בנוסף לגיליוניות הנפיקה סן מרינו גם גלויה מזוהרה למראה. המדובר בפריט ועליו בול מודפס, אולם הגלויה הזו אינה שטוחה כלל. היא מורכבת ממספר שכבות קרטון, שבתוכן מאוכסנות הגיליוניות בצירוף כמה הפתעות נוספות.

אחד הפריטים השמורים בתוך גלויות הקרטון הוא כרטיס ועליו שורה של הסברים מאוירים, המבהירים למתבונן כיצד להפוך את גלויות הקרטון למתקן פשוט המקל מאוד על הצפייה הסטריאוסקופית בתמונות שבגיליוניות. אם נפעל על פי הוראות, ונתקין את זוג עדשות הפלסטיק המצורפות לגלויה במקום המתאים, יתקבל המתקן הבא.

בעמוד זה שולבו שלוש הגיליונות, בנוסף לכרטיס ניסוי המשולב אף הוא בארזית הקרטון שבתוך הגליון. הקוראים מוזמנים לבחון את כישור הראייה הסטריאוסקופית שלהם, ולבהות בכל אחת מהתמונות עד שתופיע התמונה התלת מימדית. מומלץ לנחש לפני הצפייה איזה מן המרכיבים יופיע כשהוא הכי קרוב אל הצופה, ולבחון במהלך הצפייה אם הניחוש הצליח.

כרטיס ניסוי

גלויה 1

Statua di San Marino - Basilica del Santo - San Marino

גלויה 2

Interno del Palazzo Pubblico - San Marino

גלויה 3

Statua della Libertà - Piazza della Libertà - San Marino

דואר מחנה השבויים "בנדו"

בולים נדירים ששימשו את שירות הדואר הפרטי במחנה השבויים ביפן

בערך נקוב של 2 סן, וארבעה גיליונות של בולים בערך נקוב של 5 סן. בנוסף היו ברשותו מספר בולים בודדים, חלקם חתומים. בולים מעטים בלבד שרדו משירות הדואר המיוחד שהוקם במחנה השבויים, והם נמכרים כיום במחירים גבוהים מאוד.

דואר השודדים מסין

ביום 6 במאי 1923, למרגלות הרי פאו-צ'או-קו שבמרכז סין, התקיפה קבוצת שודדים בהנהגת סאן מיהו, רכבת "בלו אקספרס" שעשתה את דרכה על קו טיינסין-פוצ'או. כמאה ועשרים אזרחים זרים מנוסעי הרכבת נלקחו על ידי התוקפים כבני ערובה, והובלו במסע של כעשרה ימים אל מחנה השודדים שעומק השטח ההררי. בזמן שהתנהל משא ומתן על התנאים לשחרור החטופים, הקים קארל קראו, נציג ארגון הצלב האדום האמריקאי שירות שליחים מיוחד על מנת להוביל מכתבים וחבילות אל בני הערובה. שירות הדואר המיוחד הופעל על ידי נציגי השודדים, שהובילו את דברי הדואר בין העיר צ'אוצ'ואנג ובין המחנה שבהרים. על מנת להסדיר את התשלום לשליחים שהעבירו את הדואר, הדפיס קארל קראו שני בולים מיוחדים בבית דפוס מקומי:

בול בצבע אדום, בערך נקוב של חמישה סנטים, עליו הודפס קווי המתאר של הרי פאו-צ'או-קו (בטעות הודפס על הבול ערך נקוב של 50 סנטים). בול בצבע צהוב, בערך נקוב של עשרה סנטים, עליו הודפס הכיתוב "דואר השודדים פאו-צ'או-קו". סך הכול הודפסו כחמש מאות בולים. חלקם נשמר במשרדו של קראו, שם שימשו לביול המכתבים אל בני הערובה, וחלקם נשלחו אל בני הערובה על מנת שיביילו באמצעותם מכתבים לבני משפחותיהם. בולי "דואר השודדים" שהודבקו על המעטפות לא הוחתמו. על המכתבים שכתבו בני הערובה הדביק קארל קראו בולים סיניים לצד הבולים המיוחדים, ושלח אותם ליעדם באמצעות הדואר הסיני.

כעבור מספר שבועות בהן פעל הדואר ברציפות, התערבו שלטונות סין והטילו איסור על המשך העברת הדואר על ידי השודדים. זמן קצר לאחר מכן, ביום 13 ביוני 1923, באה והפרשה אל סופה הטוב עם שחרור האחרונים מבין בני הערובה.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, בחרה יפן להילחם לצידן של בעלות הברית, וזאת על מנת לרשת את נחלתיה של גרמניה במזרח אסיה ובאיי האוקיינוס השקט. לאחר כחודש של קרבות כבשה יפן את המושבה הגרמנית צ'ינגדאו ששכנה באזור החוף הים של סין, ולקחה בשבי כארבעת אלפים חיילים גרמנים. הצי היפני פשט על המושבות הגרמניות של איי מרשל, קרולינה ומריאנה, כבש אותן, וסיים בכך את פרק הלחימה של יפן במלחמת העולם הראשונה.

אלפי השבויים שנתפסו הובלו למחנות שבויים שהוקמו ביפן, שם זכו ליחס הוגן ולתנאים נוחים. הם שוכנו במחנות נוחים, בהם אפשרו להם היפנים לנהל את חיי השגרה כמעט ללא הפרעה.

בשנת 1917 הקימו היפנים מחנה שבויים חדש בשם "בנדו", והעבירו אליו כאלף מן השבויים שהוחזקו במחנות שונים ברחבי יפן. המחנה הגדול (כחמישים ושבעה אלף מטרים רבועים שטחו) אפשר לשבויים תנאים נוחים אף יותר מאלו להם זכו במחנות האחרים.

לשבויים הותר לעבוד במגוון עבודות, עבורן הוענק להם סכום כסף קטן בו יכלו לרכוש שירותים ומצרכים שונים. שטרי כסף מיוחדים הודפסו על ידי השבויים לשימוש בתוך המחנה.

בין היתר אפשרו היפנים לשבויים הגרמניים להקים בתוך המחנה שירות דואר פרטי.

לשבויים ניתנה האפשרות לשלוח דברי דואר רק בתוך המחנה עצמו, ולצורך כך הוקם משרד דואר, שטיפל בקבלת דברי דואר ומסירתם. התעריף למשלוח גלויה היה 2 סן, ומכתב עלה 5 סן. ניתן היה גם לשלוח דואר רשום בעלות של 5 סן נוספים, דמי רישום.

לצורך הפעלת הדואר הדפיסו השבויים בבית דפוס שהועמד לרשותם שני בולים: בול בערך נקוב של 2 סן, שהודפס בגיליונות של 5 x 4 בולים (הודפסו 750 גיליונות), ובול בערך נקוב של 5 סן, שהודפס בגיליונות של 4 x 4 בולים (הודפסו 250 גיליונות).

בשולי כל גיליון הופיע המשפט "הודפס בבית הדפוס של המחנה / מחנה השבויים בנדו, יפן".

דואר מחנה השבויים "בנדו" התקיים עד חודש ספטמבר 1919, מועד בו החלו בפירוק המחנה ובהחזרת השבויים לגרמניה. עם עזיבת המחנה נטל עימו אחד הסמלים הגרמנים כמות קטנה מן הבולים כמזכרת. ככל הידוע היו ברשותו חמישה גיליונות של בולים

האיש הזקן ביותר בעולם

מאבק בולאי מוזר על התואר הנכסף

אורח חיים שליו ונטול דאגות, לשתות הרבה קפה, ולעשן מידי פעם סיגר טוב.

ביום 27 בספטמבר 1956, בתום סדרה ארוכה של בדיקות רפואיות, פרסמו הרופאים הודעה בה נאמר כי לא ניתן לקבוע את גילו המדויק של מר פררה, אולם הוא ככל הנראה בן יותר ממאה וחמישים שנה. הגילוי המרעיש העצים את ההתעניינות שסביבו, והיא לא דעכה גם כאשר הוא חזר לקולומביה בסוף אותה שנה. ביום 28 בדצמבר 1956 הנפיק דואר קולומביה לכבודו בול הנושא את דמותו.

על הבול נרשמה פילוסופיית החיים של האיש הזקן: **"אל תדאג, שתה הרבה קפה, ועשן סיגר טוב"**.

חבייר פרירה לא אהב את ההתרגשות שהתעוררה סביבו, והשתדל להתרחק מאור הזרקורים. הוא חזר אל החיים השלווים בכפר הקטן בו התגורר כל ימיו, ונפטר בשיבה טובה (וזאת בלשון המעטה) ביום 30 במרץ 1958.

בשנת 1954 התפרסמה לראשונה ידיעה, כי באחד הכפרים שבקרבת העיר מונטריה, שבצפון מערב קולומביה, חי אדם הטוען כי נולד בשנת 1789. המדובר היה באינדיאני בן שבת זנו, ששמו חבייר פרירה (Javier Pereira). הידיעה משכה את תשומת ליבו של כתב אמריקאי, שהחליט לטוס לדרום אמריקה ולבדוק מקרוב את נכונות הידיעה. כאשר נפגש עם פרירה

בשנת 1955, ראה מול עיניו אדם קטן מימדים, כמטר ושלושים וחמישה סנטימטרים גובהו, וכשלושים ושבעה קילוגרם משקלו. הוא סיפר לכתב האמריקאי כי במהלך חייו הארוכים היה נשוי כבר חמש פעמים, ומאחר ואשתו החמישית נפטרה בשיבה טובה, הוא עסוק בחיפושים אחר בת זוג שתאיאות להינשא לו. בשיחה עם הכומר המקומי נאמר לכתב כי צעיר נכדיו של פרירה נפטר בשנת 1941, והוא בן 85.

בניסיון לאמת את גילו המופלג והלא יאמן של חבייר פרירה, הזמין הכתב מספר היסטוריונים שיראינו את האינדיאני הקשיש. פרירה אמנם לא ידע קרא וכתוב, אולם הוא זכר בבהירות מאורעות שונים שחוה במהלך חייו. במיוחד הרשים את ההיסטוריונים הדיווח המפורט שנתן על המצור שערכו הספרדים בשנת 1815 על העיר הסמוכה קרטגנה (Cartagena), ועל הרעב הכבד ששרר באזור בתקופה שלאחר הקרבות. פרירה סיפר כי בהיותו בחור צעיר בן 16 גויס להגנת העיר, והשתתף בלחימה כנגד הצבא הספרדי.

הכתב עדיין לא היה משוכנע לחלוטין, והוא החליט להטיס את חבייר פרירה לבדיקות רפואיות באחד המרכזים הרפואיים הגדולים בארצות הברית. בשנת 1956 עזב פרירה לראשונה את האזור בו התגורר כל חייו, וטס בחברת הכתב לארצות הברית. כאשר נחת המטוס לעצירת ביניים בנמל התעופה של מיאמי, הופתע פרירה מאוד למראה קהל ההמונים שבא לקבל את פניו, ובעיקר למראה עדר העיתונאים שצעקו לעברו שאלות שונות והבזיקו במצלמותיהם. כעבור מספר דקות הוא פנה אל המתורגמן שליווה אותו, וביקש שירחיק אותו מן "המשוגעים האלה".

פרירה המשיך בדרכו את המרכז הרפואי קורנל שבעיר ניו יורק, שם עבר שורה של בדיקות על ידי צוות של רופאים בכירים. הבדיקות העלו כי לחץ הדם שלו היה תקין לחלוטין, ועורקיו נקיים משומנים. הוא היה מסוגל לעמוד ללא קושי על רגל אחת, ללכת למרחק רב, ולעלות מספר גרמי מדרגות מבלי לאבד את נשימתו.

כאשר נשאל פרירה למה הוא מייחס את בריאותו הטובה ואת גילו המופלג, אמר כי הוא מייעץ לכולם ללעוס עליו קוקה, לקיים

האיש הזקן ביותר בברית המועצות

בשנות החמישים של המאה העשרים הכריזה ברית המועצות על שורה ארוכה של ניצחונות והישגים, חלקם אמיתיים, אבל רבים מהם דמיוניים.

בשנת 1954 "גילתה" ברית המועצות כי בשטחה גר האדם הזקן ביותר בהיסטוריה. תושב אזרבייג'אן, חבר בקולחוז חקלאי, הגיע לגיל המופלג של 148, ולרגל המאורע מיהרה ברית המועצות להתהדר בהישג, ולהנפיק ביום 27 באוגוסט 1956 בול מיוחד לכבודו של מוחמד, הקשיש המופלג. בעל השמחה אולי לא זכר מה בדיוק גילו האמיתי, אבל הוא כן זכר ששמו בכלל לא מוחמד, אלא מחמוד. לא היה נעים לשלטונות ברית המועצות, והם הוציאו בול חדש, והפעם עם השם הנכון. מטעמי חיסכון לא מצאה הנהלת הדואר לנכון להפיץ את הבול המתוקן בתפוצה ארצית, והיא הסתפקה בהפצה מוגבלת של הבול במחוז מגוריו של מחמוד.

1.12.2009
חותמת אירוע
יריד הבולים
דצמבר 2009

3.11.2009
חותמת אירוע
יריד הבולים
נובמבר 2009

1.11.2009
חותמת אירוע
שנת העשור לפעילות
עמותת נגישות ישראל

28.10.2009
חותמת אירוע
70 ליישובת
בני עקיבא

6.10.2009
חותמת אירוע
יריד הבולים
אוקטובר 2009

תרום
בולים
לחוגי
הנוער

2.2.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
פברואר 2010

5.1.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
ינואר 2010

24.12.2009
חותמת אירוע
חג המולד
נצרת

24.12.2009
חותמת אירוע
חג המולד
ירושלים

מוזיאון ארץ-ישראל,
תל-אביב

יום עיון

לזכרו של מר צבי אלכסנדר ז"ל

יום העיון לזכרו של

מר צבי אלכסנדר ז"ל

יערך ביום ראשון, 29 בנובמבר 2009

בשעה 19:00

באודיטוריום רוטשילד,

שבמוזיאון ארץ ישראל בתל-אביב

חותמות האירוע המוטבעות מידי חודש ביריד הבולים בדיזינגוף סנטר מבוססות על יצירותיו של האומן הצרפתי הידוע דורה. הנה לדוגמה התמונה שימישה כבסיס לחותמת חודש פברואר 2010.

בולי מידן ראובן

קונה ומוכר בולים
בולי ישראל, שנתונים,
תוויות קלוסנדורף, סימה ובולי זרחן שונים

טל' נייד: 052-8301265

רומנו בית מכירות

למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוט-ג'ורג'יה,
נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל.
ניתן לעשות הזמנה בדאר.

סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER

מען 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות 03-5282790

בית טוב www.bait-tov.com

בולים בחבילות לפי נושאים ולפי מדינות,
בולי ישראל, חותמות, אלבומים ואביזרים.

שילחו 200 בולי ישראל משומשים כלשהם (לא שונים)
רחוצים, נקיים ולא פסולים, ותקבלו סדרות בולי חו"ל.

ת"ד 2275 בת-ים 59121, טל/פקס: 03-5535313

בולי גלעדי

בולי ישראל, חו"ל, נושאים ויודאיקה, הופיע מחירון בולי ישראל 2008
בולי הרשות הפלסטינאית

מבצע:

הוויד שקוף ושחור, 120 ש"ח

יבוא אלבומי IMPORTA והוויד

רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871

הופיע מחירון 2008 בתערוכה

מרכז הבולים

מתמחים במוקדמים, מנדט, מנהלת העם ובולי ישראל,
טעויות, תוויות מכל הסוגים, זרחנים
בולי חו"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים

נציג בלעדי של DAVO-MICHEL

אלנבי 94 תל-אביב (במרתף)

טל': 03-5605755; פקס: 03-5605430

email: stamps.center@gmail.com

NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה

- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE,
OTTOMAN PERIOD, JUDAICA

- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue

Ask about special low vendor commission rates

P.O.Box 8101 - TRENTON NJ 08650 USA

E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET

Phone: 609-298-2891

קונים בלבד !
קונים אוספים ולוטים של מעטפות ומכתבים
שעברו בדואר מפלשתינה וישראל
(לא מעטפות יום ראשון)
תשלום מידי

אמנות מוצרים בולאיים (ישראל) בע"מ

טל. 03-5477966

אוניסטמפס

בולי גרמניה, אנגליה, שווייץ,
צרפת, ישראל,
נושאים, יודאיקה ועוד.

קונים אוספים בולים ומטבעות
ת.ד. 32120 תל-אביב 61320,
טל. 03-5661077

אליק רינק

בולים ומטבעות

קונה ומוכר

רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 4124,

טל. 03-6297192, פקס. 03-5255131

מען: 03-5227922

מוטי ברש בולי דיזינגוף

בולים - ישראל וחו"ל - מכירה, קניה, הערכה
מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים
המבחר הגדול בארץ!!

דיזינגוף סנטר ת"א חנות 420,

טל/פקס. 03-5251552

דוא"ל: motib51@smile.net.il

אוספים - איתן בר-ארז

הערכה ושמות, תיווך ומכירה פומבית של אוספים באינטרנט,
קניה ומכירה לפרטיים

סניף ירושלים: בניין כלל חנות 325

רח' יפו 97 י"ם- טל': 02-6259638

פתח-תקווה : ברנדה 58 פ"ת טל': 03-9337024

נייד: 052-5974151

הספריה הבולאית

של התאחדות בולאי ישראל

הספריה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל פתוחה
לקהל הרחב ביום ה' בלבד בשעות 12:00-19:30
(ללא תשלום)

השאלת ספרים, קטלוגים, מגזינים וצילומי תצוגות -
לחברי ההתאחדות. עיון במקום - לקהל הרחב.

רח' פינסקר 2, תל-אביב, קומה א',

טל': 03-6295547

בולי או"ם למען עולם טוב יותר אוספים בולים נהנים ולומדים

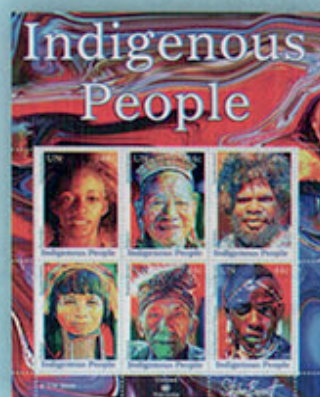

ההנפקה
הבאה
מטבעות
ודגלים
2009

8 באוקטובר 2009 – תרבות הילדים

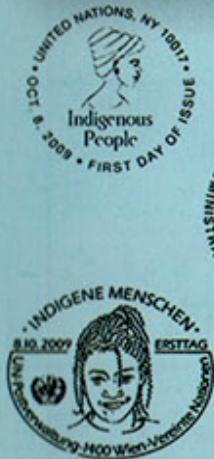
גליונית וינה

גליונית ניו יורק

גליונית ג'נבה

גליונות גנרים

פסטיבר 2009 - הפסגה לשינויי האקלים

2 באוקטובר 2009 - 40 שנה למרכז האו"ם בג'נבה

פולדרים שנתיים

וינה

ניו יורק

ג'נבה